

آزمون ۴ از ۱۳

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

اگر دانشگاه اصلاح شود مملکت اصلاح می‌شود.
امام خمینی (ره)

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی سنجش دوازدهم - مرحله اول (۱۳۹۸/۸/۱۰)

ادبیات و علوم انسانی (دوازدهم)

کارنامه آزمون، عصر روز برگزاری آن از طریق سایت اینترنتی زیر قابل مشاهده می‌باشد:

www.sanjeshserv.ir

مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان‌ها و مراکز آموزشی

به منظور فراهم نمودن زمینه ارتباط مستقیم مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان‌ها و مراکز آموزشی همکار در امر آزمون‌های آزمایشی سنجش و بهره‌مندی از نظرات ارزشمند شما عزیزان در خصوص این آزمون‌ها، آدرس پست الکترونیکی test@sanjeshserv.com معرفی می‌گردد. از شما عزیزان دعوت می‌شود، دیدگاه‌های ارزشمند خود را از طریق آدرس فوق با مدیر تولیدات علمی و آموزشی این مجموعه در میان بگذارید.

کانال تلگرام آزمون‌های آزمایشی سنجش @sanjesheducationgroup

ویژه پایانه دوازدهم

فارسی و نگارش

۱. گزینه ۱ درست است.
۲. «بنان» در شمار، مفرد است. «وظیفه» لفظاً، یعنی مقررّی. «پیرایه» در نوع اسم است، نه صفت. (واژه‌نامه‌ها)
۳. گزینه ۳ درست است.
۴. به همان ترتیب (۳): «خوش‌بو» - «پارسا» [«پارسایی» اسم است در معنی زهد]. «پیشه» - «آبرو» - «هنگام» (=گام) - «خوشحالی». (واژه‌نامه‌ها)
۵. گزینه ۲ درست است.
۶. کافی این‌جا یعنی دانای کار، باکفایت. (فارسی ۲: واژه‌نامه)
۷. گزینه ۲ درست است.
۸. مراجعه شود به پاسخ سوال ۱۶
۹. گزینه ۲ درست است.
۱۰. مراجعه شود به پاسخ سوال ۱۶
۱۱. گزینه ۴ درست است.
۱۲. مراجعه شود به پاسخ سوال ۱۶
۱۳. گزینه ۱ درست است.
۱۴. «تحفة الأحرار» و «بهارستان» از جامی‌اند. «الهی‌نامه» از عطار. (فارسی ۱: صفحه ۱۰، فارسی ۲، صفحه ۲۴، فارسی ۳: صفحه ۱۴)
۱۵. گزینه ۳ درست است.

تشبیه	استعاره	جناس [استاندارد]	حسن آمیزی	تضاد	بیت
-	-	-	دیدن بسودنی‌ها (گرمی و سردی)	گرم - سرد باخود[ی] - بی‌خودی آمدن - بازگشتن	(الف)
-	سلطنت - عشق [مکنیه: تشخیص]	سر - سرا سرا - سر آ	-	این - آن قدم - سرا	(ب)
-	ماه- [م] [مصرحه]	ماه - آه	-	قهر - لطف	(ج)
گلستان - سر کوی	-	-	-	بانگ - نغمه زاغ - بلبل	(د)
خار - مژگان	سر - چشم [مکنیه: تشخیص]	-	-	پای - سر	(ه)

۹. گزینه ۳ درست است.

گزینه	کامل	اسنادی	اسنادی فشرده [← بلیغ اضافی]	بلیغ اضافی
(۱)	-	-	-	صیاد - دهر
(۲)	[-] مسعود سعدوار پذیرفته	-	-	-
(۳)	[-] چناچون شب زلف بر دوش فکنده	-	زلف [-] چلیپا [جز زلف چلیپاست]	-
(۴)	-	-	-	خر - آمال

۱۰. گزینه ۱ درست است.

(۲ و ۴) اشارتی است به نعیم و بهشت / جنت / فردوس، و البته [در استعاره «طاووس»] به «شیطان» در قصص اسلامی، و (۳)

- اشاره به داستان «پیامبر^(ص)» و «اویس قرنی». (۲ و ۴) هم که تشخیص ندارند. اما در مقام اثبات، در (۱) نسبت دادن خون جگر خوردن به «عقیق» نمونه‌ای است از تشخیص. «لعل لب» تشبیه دارد.
۱۱. گزینه ۴ درست است. عبارت نه جناس دارد، نه تلمیح. اما در مقام اثبات: درج کامل یک عبارت قرآنی / حدیث / قول معروف [از عربی] یا بیت / مصرع یعنی تضمین، نه تلمیح.
۱۲. گزینه ۱ درست است. در الف) شخص متمم دادن است در ب) شخص مفعول دیدن است. در ج) شخص مفعول بازداشتن است. در د) شخص مضاف‌الیه «دست» بعد از به [چون فعل مفعول‌پذیر نیست، و به ضمیر شخصی نیز به عنوان متمم نیازی ندارد]. (فارسی ۳: صفحه ۱۵)
۱۳. گزینه ۳ درست است. قبلاً هم عرض شده بود؛ پیوند وابسته‌ساز نشان از آغاز یک جمله [تازه] دارد؛ ضمناً می‌تواند گواه حذف فعل به قرینه معنوی نیز باشد؛ که در (۱) و (۴) کارش عیناً همین است که گفتیم. باز این که هر جمله نادبی ضرورتاً گواه حذف فعل به قرینه معنوی است؛ (۲) این گونه است. اما در (۳) به اعتبار عبارت فعلی پیشین، در مصراع یکم بعد از «دگر کس» حذف لفظی است. (فارسی ۳: صفحات ۱۵ و ۱۶)
۱۴. گزینه ۲ درست است. صورت سؤال یعنی این که فعل کجا اسنادی است؛ طبعاً در (۲). در (۱) مفهوماً، و در (۳) و (۴) [که این آخری دقت بیشتر در می‌طلبید!] به سبب ساختاری که در شرح آزمون‌های تابستانه به تفصیل از آن گفته‌ایم، فعل ناگذر است در معنی «وجود [نداشتن]». (فارسی ۳: صفحه ۲۰)
۱۵. گزینه ۴ درست است. «دیگر» صفت مبهم است. (فارسی ۱: صفحه ۱۹ + فارسی ۲: صفحات ۱۴، ۲۱، ۲۲)
۱۶. گزینه ۳ درست است.

متشابه			هم‌آوا			
شماره سؤال			شماره سؤال			
۶	۵	۴	۱۶	۶	۵	۴
سَطْر [سِتر]	(۱) ☒	(۱) ☒	(۱) ☒ صبا [صبا]	مغلوب [مقلوب]	(۱) ☒ صور [سورا]	(۱) ☒
	(۲) ☒	(۲) ☒ مَطَاع [مَتاع]	(۲) ☒ خَوان [خاَن]	قاضی [غازی]	(۲) ☒ گَزَار- [گزار-] [شکر+گزار]	(۲) ☒ خَوار+ی غیرنکره [خار+] [نکره]
	(۳) ☒	(۳) ☒	(۳) ☒ قَرِبت [غربت]	ثمر [سمر]	(۳) ☒ بَهر [بحر] [از+بهر+]	(۳) ☒ صَوَاب [ثواب] [صواب+دیدن]
	(۴) ☐	(۴) ☒	(۴) ☒ خَیش [خویش]		(۴) ☒	(۴) ☒ عَزِیمت [عظیم+ت]

۱۷. گزینه ۱ درست است.

مفهوم بیت سؤال این است: «هر که را او عزیز گرداند، ذلیل نگردد.» قیاس شود با «بلند آن سر که او خواهد بلندش...»؛ «همه پیشی تو بکاهی [همه کمی تو فزایی]»؛ اشاره (تلمیح) به «تعز من تشاء و تذلل من تشاء». اما در (۱) مفهوم این است: این که خداوند همه جا هست و نقصی هم در وجود او نیست. (فارسی ۲: صفحه ۱۰ + فارسی ۳: صفحه ۱۰)

۱۸. گزینه ۳ درست است.

مفهوم بیت سؤال «وصف ناپذیری خداوند»؛ «هر آن وصفی که گویم، بیش از آنی // یقین دانم که بی شک جان جانی»؛ «نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم ننگی // نتوان شبه تو گفتن که تو در وهم نیایی»؛ اشاره به «سبحان الله عما یصفون». (در ۳) همین مفهوم به وجه استعاری بیان شده؛ انسان در پایگاهی نیست که حتی در خیال هم معشوق را درک کند. ستایش کتاب فارسی پایه دهم و دوازدهم دیده می‌شود: (فارسی ۱: صفحه ۱۰ + فارسی ۳، صفحه ۱۰).

۱۹. گزینه ۴ درست است.

(۱) وصف ریاکاران است. (۲) فقط نکوهش تزویر. (۳) طلب یاری از حق برای مدام (= همیشه) دور ماندن از دغل [«مدام» ایهام تناسب دارد]. اما (۴) هم مذمت دورویی است، هم امر [خویش / غیر] به ترک آن. (فارسی ۳: صفحه ۱۹)

۲۰. گزینه ۱ درست است.

«بی خودی» (در ۲) و «از خود گم گشتگی» (در ۳) و «خلاصی از بود خویش» (در ۴) کلاً یک مفهومند تعبیه کرده در سه تعبیر. اما در (۱) مفهوم کلی بر عنایت الهی استوار است. (فارسی ۳: صفحات ۲۲ و ۲۳)

۲۱. گزینه ۳ درست است.

(ج) و (الف) به بخشایش به واسطه [شفاعت نبی] یا بی‌واسطه بر کوتاهی بنده در عبادت اشاره می‌کنند. حال آن که (ب) انذار مهمل‌گذاران عبادت است. (در د) هم نبوت نصیب هر کسی است که «او» اراده کند. (فارسی ۳: صفحات ۱۲ و ۱۳)

۲۲. گزینه ۴ درست است.

(۱) مشخصاً و (۲) و (۴) مفهوماً اشارت به صفت «ستارالعیوب» دارند؛ «پرده ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد» یا «همه عیبی تو بیوشی». اما از (۳) به تنهایی نمی‌توان دریافت که آیا «عیب» همان گناه است یا «خورشید / ماه» استعاره از همان «پادشه عیب‌پوش». (فارسی ۳: صفحات ۱۰ و ۱۲).

۲۳. گزینه ۴ درست است.

هر چهار گزینه مضموناً در مذمت طمع و آرزوهای دورودراز اند و ستایش بلندنظری و مناعت طبع‌اند، اما فقط در (۴) است که مطابق بیت سؤال بر حاجت نبردن به درگاه دنیاداران، به ویژه سلطان وقت، یعنی سفارش به آزادی مطلق مشهود است. (فارسی ۱: صفحه ۱۶ + فارسی ۲: صفحه ۲۰).

۲۴. گزینه ۳ درست است.

به ترتیب ساده به دشوار، (۴) و (۱) در ذمّ تقلیدند. (۲) نکوهش تقلید است و سفارش به طلب مطلق حقیقت از درون خویش. اما (۳) می‌گوید تقلید مقدمه درک حقیقت است. (فارسی ۲: صفحه ۲۴)

۲۵. گزینه ۱ درست است.

سه تای دیگر از خوش‌اقبالی می‌گویند؛ این یکی، بالعکس از بداقبالی، نشان به نشان «جوُر»؛ مثل این: «قضا همی بردش تا به سوی دانه و دام». (فارسی ۱: صفحه ۲۵)

عربی، زبان قرآن

۲۶. گزینه ۳ درست است.

قیمه ← ارزش (رد گزینه ۲) - کلّ امری ← هر شخصی (رد سایر گزینه‌ها) - أعماله الحسنه ← کارهای نیک او (رد سایر گزینه‌ها) - عقله الثابت ← خرد استوار او (رد سایر گزینه‌ها)

۲۷. گزینه ۲ درست است.

لیعلم ← باید بداند (رد گزینه‌های ۳ و ۴) - الإنسان الذی ← شخصی که، انسانی که (رد گزینه‌های ۱ و ۴) - جاهلاً ← ناآگاهانه (رد گزینه‌های ۱ و ۴) - لأمّ و لأب ← از یک پدر و مادرند (رد گزینه ۱ و ۳)

۲۸. گزینه ۳ درست است.

لاتزعم ← گمان نکن، مبندار (رد گزینه‌های ۲ و ۴) - لاقیمه لك ← هیچ ارزشی نداری (رد سایر گزینه‌ها) - فیک ← در وجودت یا در تو (رد گزینه ۱) - انطوی ← پیچیده شده است (رد گزینه‌های ۱ و ۲) - العالم الأكبر ← دنیای بزرگتر (رد گزینه‌های ۲ و ۴)

۲۹. گزینه ۴ درست است.
شکر ← تشکر کرد (رد گزینه ۲) - مدیرنا المدرسة ← مدیر مدرسه ما (رد گزینه های ۱ و ۳) - بهتمون ← اهمیت می - دهند (رد گزینه های ۱ و ۳)
۳۰. گزینه ۱ درست است.
الكلام ← سخن (معرفه) (رد گزینه ۲) - الدواء (معرفه) ← دارو (رد گزینه ۳) - أنفع ← سودمندتر (رد گزینه ۳ و ۴) - قاتل ← کشنده، می کشد (رد گزینه ۲) - تكلموا ← سخن بگوئید (رد گزینه ۴) - قليلاً ← کم (رد گزینه ۲)
۳۱. گزینه ۲ درست است.
تلك الشجرة التي ← آن درختی که (رد گزینه های ۱ و ۳) - غصونها ← شاخه هایش (رد گزینه های ۱ و ۳) - نضيرة ← تر و تازه (رد سایر گزینه ها) - يُخرج ← درمی آید (رد سایر گزینه ها) - ثمرة ← میوه (رد گزینه ۳)
۳۲. گزینه ۳ درست است.
ترجمه درست گزینه ها ۱- کاش ثروتمندان مال فقیران را نخورند. ۲- برای بستن شیر آبی که اندکی باز بود به سمت سرویس بهداشتی رفتم. ۴- امید است خواهر کوچکم در مسابقه تنیس روی میز برنده شود.
۳۳. گزینه ۴ درست است.
ترجمه صحیح گزینه ۴ ← گویی خوشنود ساختن همه مردم هدفی است که به دست نمی آید.
إرضاء « مصدر باب إفعال » ← خوشنود ساختن - لا تُدرک « فعل مجهول » ← به دست نمی آید یا به دست آورده نمی شود.
۳۴. گزینه ۱ درست است.
نمی توانستم ← ماکنْتُ أُستطیع (رد گزینه های ۱ و ۲) - باورکنم ← أن أُصدّق یا التصديق (رد گزینه ۴) - باران ماهی ← مطر السمك (رد سایر گزینه ها) - فیلمی خیالی (نکره) ← فلماً خيالياً (رد گزینه ۳)
۳۵. گزینه ۴ درست است.
ترجمه عبارت ها ← ۱- هرگاه فرومایگان به فروانروایی برسند شایستگان هلاک می شوند. ۲- داروی تو در خود توست و تو نمی بینی. ۳- و برای من یاد نیکو در آیندگان قرار بده. ۴- به آنچه گفته است بنگر و به آنکه گفته است ننگر.
ترجمه درک مطلب :
- یکی از راه های موفقیت این است که از شکست ها نترسیم. شکست پل پیروزی است. تاریخ ثابت کرده است که بسیار از پیروزی ها پس از شکست اتفاق افتاده اند. ناپلئون می گفت: بارها شکست خوردم تا راه شکست دادن را آموختم. هرکس شیرینی و تلخی زندگی را بچشد در مقابل سختی ها تسلیم نمی شود زیرا مشکلات اراده انسان را محکم می کند همانگونه که آتش آهن را محکم می کند. پایداری راز موفقیت است. ادیسون می گفت: به ناامیدی هرگز اجازه نخواهم داد که در من نفوذ کند اگر چه چند بار شکست بخورم
۳۶. گزینه ۲ درست است.
انسان همواره در زندگی خود با شکست هایی مواجه می شود که می تواند مقدمه پیروزی باشد.
ترجمه گزینه ها ← ۱- هرکس از شکست بترسد موفق می شود. ۲- تلخی زندگی و شیرینی آن راه موفقیت را برای انسان ترسیم می کند. ۳- تسلیم شدن در برابر مشکلات باعث بسیاری از پیروزی هاست. ۴- ادیسون چند بار شکست خورد پس در آخر ناامید شد.
۳۷. گزینه ۱ درست است.
در تاریخ افرادی مثل ناپلئون و ادیسون پس از سختی ها و مشکلات فراوان به موفقیت دست یافتند.
ترجمه گزینه ها ← ۱- برای تحقق موفقیت باید سختی ها را تحمل کنیم. ۲- در تاریخ افراد موفق همواره پیروز می شدند. ۳- پایداری در مشکلات تاثیری بر موفقیت ندارد. ۴- راز موفقیت ادیسون و ناپلئون، توانمندی آن ها در کارشان بود.
۳۸. گزینه ۴ درست است.
با تلاش و پایداری در مشکلات می توان به موفقیت دست یافت همانطور که ناپلئون پس از شکست های پیاپی، موفق شد.
ترجمه گزینه ها ← ۱- هرکسی که در زندگیش شکست بخورد می تواند با تلاش به موفقیت برسد. ۲- راه موفقیت از پل شکست می گذرد. ۳- آتش آهن را نمی سوزاند بلکه آن را محکم تر می کند. ۴- ناپلئون همواره در زندگیش موفق بود.

۳۹. گزینه ۲ درست است.
 أثبت ← فعل ماضٍ - للغائب - مبنی - متعدّد - مبنی للمعلوم - مزيد ثلاثی بزيادة حرف واحد من باب افعال / فعل و فاعله « التاريخ » (فعل و مع فاعله جملة فعلية)
۴۰. گزینه ۱ درست است.
 تُقَوِّي ← فعل مضارع - للغائبة - متعدّد - معرب - مبنی للمعلوم - مزيد ثلاثی بزيادة حرف واحد من باب تفعیل / فعل و مع فاعله جملة فعلية، خبر « أن » المشبه بالفعل
۴۱. گزینه ۳ درست است.
 المشاكل ← اسم الفاعل - جمع التّكسير و مفردة « المشكلة : مؤنث » - معرب - معرّف بأل / اسم « أن » المشبه بالفعل و منصوب والجملة اسمية
۴۲. گزینه ۲ درست است.
 المعجّم ← المعجّم - مكتوبة ← مكتوبة (خبر لعلّ و مرفوع)
 ترجمه گزینه‌ها ← ۱- فخر فروشی به دودمان، پسندیده نیست بلکه افتخار به خردی استوار و ادب است. ۲- معنای کلمه‌ای را در معجم جستجو کردم به امید اینکه آن کلمه در آن نوشته شده باشد. ۳- بی‌گمان دانش آموز آنچه را دیده بود به مدیر مدرسه خبر داد. ۴- سه دانش آموز در مقابل در کلاس ایستاده‌اند.
۴۳. گزینه ۳ درست است.
 أن ← إن (أن) ، در ابتدای جمله نمی‌آید - البضاعة ← البضاعة
 ترجمه گزینه‌ها ← ۱- کاش من همه شهرهای کشورم را ببینم. ۲- بی‌گمان پدر همه مردم، آدم و مادر حواست. ۳- بی‌شک فروشنده برای فروش کالا مصمم است. ۴- آیا مردم از نقره یا آهن یا مس یا طلا آفریده شده‌اند.
۴۴. گزینه ۴ درست است.
 در سایر گزینه‌ها الفاظ « کأنّ ، ک ، مثل » دلالت بر تشبیه دارند.
 ترجمه گزینه‌ها ← ۱- گویی خورشید و ماه و ستارگان چراغهای آسمان هستند که جهان را از تاریکی‌ها به سوی نور خارج می‌کنند. ۲- جوینده علم در میان افراد نادان مانند مرده است. ۳- ای فرزندان عزیزم برخی دوستان بد مثل مگس اطراف شیرینی‌جات پرواز می‌کنند. ۴- بی‌گمان من یازده ستاره و ماه و خورشید را دیدم در حالیکه برای من سجده می‌کردند.
۴۵. گزینه ۴ درست است.
 فعل‌های ثلاثی مزيد گزینه‌ها ← ۱- يُحْسِنُ ۲- لَا يُضِيعُ ۳- تَنْتَقِلُ
 ترجمه گزینه‌ها ← ۱- و ارزش هر شخصی به آن چیزی است که به خوبی انجام می‌دهد. ۲- بی‌گمان خدا پاداش نیکوکاران را تباہ نمی‌کند. ۳- گردباد باد شدیدی است که از مکانی به مکان دیگر جا به جا می‌شود. ۴- به انسان نگاه کن و بگو چه کسی در او بینایی‌اش را بوجود آورده است.
۴۶. گزینه ۲ درست است.
 تصحیح اشتباهات ← ۱- أربعة صندوقاً - أربعة صناديق (معدود اعداد ۳ تا ۱۰ جمع است) ۳- ثالث ساعاتٍ - ثلاث ساعاتٍ (از عدد اصلی و شمارشی استفاده می‌شود) ۴- تسعة وتسعين أسماء - تسعة وتسعين اسماء (معدود اعداد از ۱۱ به بعد مفرد است)
- ترجمه گزینه‌ها ← ۱- هفته گذشته چهار صندوق سیب خریدم. ۲- امروز سیزده صفحه از درس پنجم را خواندم. ۳- دانش آموزان سه ساعت پیش از سفر علمی برگشتند. ۴- بی‌گمان خداوند نود و نه اسم دارد.
۴۷. گزینه ۲ درست است.
 « أن » در این عبارت: أنّ التّلمة تقدّر ... حرف مشبه می‌باشد که دو جمله را به هم پیوند داده است.
 ۱- اگر خدا را یاری کنید شما را یاری می‌کند و گامهائتان را استوار می‌گرداند. ۲- آیا می‌دانی که مورچه می‌تواند چیزی را حمل کند که پنجاه برابر بیشتر از وزن خودش است. ۳- آیا باور می‌کنی که روزی ماهی‌هایی را ببینی که پی در پی از آسمان می‌افتند. ۴- بی‌گمان بارش باران و برف از آسمان امری طبیعی است ولی باران ماهی پدیده عجیبی است.

۴۸. گزینه ۱ درست است.

تصحیح خطای گزینه ۱: الیوم الخامس ← الیوم السادس (پنجشنبه: روز ششم هفته است که بعد از روز چهارشنبه می آید) ترجمه سایر گزینه‌ها ← ۲- همسایه: کسی است که کنار خانه تو زندگی می کند. ۳- آبیوه گیری: وسیله‌ای است برای گرفتن آب میوه‌ها و آنچه شبیه آن‌ها است. ۴- فریضه: واجب دینی است که خدا به آن فرمان داده است.

۴۹. گزینه ۲ درست است.

فعل‌های لازم گزینه‌ها ← ۱- تَحَدَّثُ ۳- سَنَتَعَاوَنُ ۴- آمَنُوا

ترجمه گزینه‌ها ← ۱- این پدیده سالانه در یکی از کشورهای آمریکای مرکزی رخ می دهد. ۲- مسؤول کتابخانه کسی را که زباله‌ها را در مکان نامناسبش پرتاب می کرد، نصیحت می کرد. ۳- این پیشنهاد خوب است و همگی در عمل به این حدیث با یکدیگر همکاری خواهیم کرد. ۴- ای کسانی که ایمان آوردید چرا می گوئید آنچه را که انجام نمی دهید.

۵۰. گزینه ۳ درست است.

توضیح گزینه صحیح ← (قاعة المطار الكبيرة): قاعة المطار ← مضاف و مضاف إليه - قاعة الكبيرة ← موصوف و صفت

ترجمه گزینه‌ها ← ۱- هنگامی که به روستا سفر کردیم تعداد همراهان ما زیاد بود. ۲- آن همان خدایی است که نعمت‌هایش ریزان است. ۳- یکی از دوستانم را در سالن بزرگ فرودگاه دیدم. ۴- نوشتن این حدیث روی تابلوی دیواری مدرسه مناسب است.

دین و زندگی

۵۱. گزینه ۲ درست است.

برخی می پرسند: «چرا موجودات این جهان باید به آفریننده نیاز داشته باشد، اما خود آفریننده (علت‌العلل) به خالق نیاز نداشته باشد؟!»

باید دقت کنیم که هر پدیده‌ای به خالق نیازمند است، نه هر موجودی. اینکه علت‌العلل، یعنی خدای متعال، دارای علت باشد، به معنای گرفتاری در «تسلسل علت‌ها» است؛ یعنی اینکه سلسله علت و معلول‌ها تا بی‌نهایت ادامه یابد و به علتی نخستین ختم نشود، و این مطلب از نظر عقلی محال است. (صفحه ۸ درس ۱، سال دوازدهم)

۵۲. گزینه ۳ درست است.

دست یافتن به پاسخ این پرسش که «هدف زندگی انسان در این جهان چیست؟» آن قدر دارای اهمیت است که اگر جمله چیزها فراموش شود، و پاسخ به این سؤال فراموش نشود، انسان را باکی نیست. امام علی (ع) می فرماید: «هیچ کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند و او را به خود وانگذاشته‌اند تا به کارهای لهو و بی‌ارزش بپردازد.» (صفحات ۱۴ و ۱۵ درس ۱ سال دهم)

۵۳. گزینه ۳ درست است.

اینکه خداوند «لطیف» است، یعنی با چشم مادی نمی توان آن را دید: «لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ: چشم‌ها او را در نمی یابند.» و اینکه خداوند «خبیر» است، یعنی به همه امور بینا و آگاه است: «وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ: و اوست که دیدگان را در می یابد.» اینکه خدا می بیند و دیده نمی شود، در بیت «به بینندگان آفریننده را / نبینی، مرنجان دو بیننده را اشاره شده است. (صفحات ۱۳ و ۱۴، درس ۱، سال دوازدهم)

۵۴. گزینه ۴ درست است.

بعد غیر جسمانی یا همان بعد طالب کمالات نامحدود (روح) توانایی درک واقعیات و تفکر و اندیشه به ما می بخشد و قوانین و مقررات جامعه و روابط بین افراد نیز بر پایه پذیرش همین «من» ثابت بنا شده است. (صفحات ۴۰ و ۴۱، درس ۳، سال دهم)

۵۵. گزینه ۳ درست است.

بیت «ما همه شیران ولی شیر علم / حمله‌مان از باد باشد دم به دم» به نیاز دائمی و لحظه به لحظه و آنی مخلوقات به خداوند اشاره دارد که به طور دقیق‌تر، از عبارت (يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ): «هر آنچه در آسمان‌ها و زمین است، پیوسته از او درخواست می کند؛ او همواره دست‌اندر کار امری است» برداشت می شود. (صفحه ۱۰، درس ۱، سال دوازدهم)

۵۶. گزینه ۳ درست است.

عبارت قرآنی «... او بر هر خلقتی داناست»، مربوط به «پیدایش نخستین انسان» است خداوند در آیه ۷۸ و ۷۹ سوره یس می‌فرماید: «برای ما مثلی زد، در حالی که آفرینش خود را فراموش کرده بود، گفت: کیست که این استخوان‌های پوسیده را دوباره زنده کند؟ بگو همان خدایی که آنها را برای نخستین بار آفرید و او بر هر خلقتی داناست» و دومین عبارت قرآنی در انتهای آیه ۹ سوره فاطر است که اشاره به «نظام مرگ و زندگی در طبیعت» دارد: «خداست که بادها را می‌فرستد تا ابر را برانگیزند، سپس آن ابر را به سوی سرزمینی مرده برانیم و آن زمین مرده را بدان [وسیله] پس از مرگش زندگی بخشیدیم، زنده شدن قیامت نیز همین‌گونه است.» (صفحات ۵۰ و ۵۱ و ۵۲ درس ۵، سال دهم)

۵۷. گزینه ۱ درست است.

با دیدگاه الهی نسبت به مرگ، پنجره امید و روشنایی به روی انسان باز می‌شود و شور و نشاط و انگیزه فعالیت و کار، زندگی را فرا می‌گیرد. این شور و نشاط به این دلیل است که وی می‌داند که هیچ یک از کارهای نیک او در آن جهان بی‌پاداش نمی‌ماند، لذا این موضوع به پیامد (ولا هم یخزنون) در آیه شریفه (من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحاً فلا خوف علیهم و لا هم یخزنون) اشاره دارد و مؤید «ضرورت معاد در پرتو عدل الهی است.» و با آیه (... ام نجعل المتقین کالْفُجَّارِ) ارتباط مفهومی دارد. (ص ۴۸ و ۶۱ درس‌های ۴ و ۵ سال دهم)

۵۸. گزینه ۳ درست است.

با توجه به آیه شریفه (ینبؤا الانسان یومئذ بما قدم و اخر): «در آن روز به انسان خبر داده می‌شود و به آنچه پیش [از مرگ] فرستاده و آنچه پس [از مرگ] فرستاده است.» می‌فهمیم که امکان تغییر پرونده اعمال پس از مرگ به واسطه آثار ما تأخر وجود دارد و ما را به این موضوع رهنمون می‌کند که اعمال خیری انجام دهیم که برکات آن طولانی باشد و پس از مرگ ادامه داشته باشد. (صفحه ۷۰ درس ۶، سال دهم)

۵۹. گزینه ۲ درست است.

چون در ترجمه آیه ۶۰ سوره قصص، میان دنیا و آخرت، مقایسه‌ای صورت گرفته است و در انتهای آیه هم از تفکر و تعقل سخن رفته است، لذا از این جهات با آیه شریفه (و ما هذه الحیاة الدنیا الا لهو و لعب و ان الدار الآخرة لهی الحیوان لو كانوا یعلمون): «این زندگی دنیا، جز سرگرمی و بازی نیست و سرای آخرت، زندگی حقیقی است، اگر می‌دانستند» ارتباط مفهومی خیلی نزدیکی دارد. (صفحات ۱۷ و ۴۸ درس ۱ و ۴، سال دهم)

۶۰. گزینه ۴ درست است.

در آیات ۱ و ۲ سوره حج و آیه ۸۹ سوره نمل می‌خوانیم: «مردم از هیبت آن روز (قیامت) همچون افراد مست به نظر می‌رسند؛ در حالی که مست نیستند ولیکن عذاب خدا سخت است.» و «تنها نیکوکارانند که از وحشت این روز در امان‌اند.» (صفحه ۷۸ درس ۷، سال دهم)

۶۱. گزینه ۴ درست است.

هر موجود جسمانی، در زمان و مکان خاص قرار دارد و در یک زمان نمی‌تواند در دو مکان باشد و نیز نمی‌تواند در دو زمان قرار بگیرد، اما در رؤیاهای صادق می‌بینیم که یک شخص مثلاً در زمان «الف» است و خوابی می‌بیند که نشان می‌دهد او در همین زمان «الف» به زمان «ب» رفته است و این کار از عهده جسم ساخته نیست و مربوط به بعد روحانی است. (صفحه ۴۱ درس ۳، سال دهم)

۶۲. گزینه ۲ درست است.

هر کدام از ما، براساس فطرت خویش، خدا را می‌یابیم (خدایابی فطری) و حضورش را درک می‌کنیم. به روشنی می‌دانیم در جهانی زندگی می‌کنیم که آفریننده‌ای حکیم آن را هدایت و پشتیبانی می‌کند و به موجودات مدد می‌رساند. با وجود این معرفت اولیه، قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر درباره خداوند فرا می‌خواند و راه‌های گوناگونی را برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می‌دهد. یکی از این راه‌ها، تفکر درباره نیازمندی موجودات جهان به خدا در پیدایش است. (صفحه ۷، درس ۱، سال دوازدهم)

۶۳. گزینه ۳ درست است.

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ: برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.»

اندیشه، بهار جوانی را پر طراوت و زیبا می‌سازد. (صفحه ۲، قبل از درس ۱، سال دوازدهم)

۶۴. گزینه ۴ درست است.

برای قبول توحید در ربوبیت (وحدانیت در تدبیر امور هستی)، ضرورتی ندارد که هر گونه اثر را از اشیا و یا انسان‌ها سلب کنیم. (نادرستی گزینه‌های ۱ و ۲). می‌توان با قبول اثر مخلوقات، این اثر را از خداوند بدانیم، نه مستقل و بی‌نیاز از خداوند. (صفحات ۲۵ و ۲۶ از درس ۱، سال دوازدهم)

۶۵. گزینه ۳ درست است.

عبارت (وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ)؛ «و او یکتای مقتدر است.» بدین معناست که خداوند از هیچ جهت محدود نیست و چنان بی‌کران است که جای خالی برای غیر باقی نگذاشته است تا آن غیر، خود را نشان دهد. (صفحه ۲۱، درس ۱، سال دوازدهم)

۶۶. گزینه ۲ درست است.

درخواست از اولیای دین برای اجابت خواسته‌ها، منافاتی با توحید ندارد؛ زیرا اولیای الهی به واسطه اسباب غیر مادی و با اذن خداوند این کار را انجام دهند. اگر ما از رسول خدا (ص) چیزی درخواست کنیم، درخواست از جسم ایشان نیست، بلکه از حقیقت روحانی و معنوی ایشان است.

متأسفانه جریان تکفیری، بزرگ‌ترین ضربه را بر اسلام وارد کرد و سبب تنفر برخی از مردم جهان از دین اسلام شد. (صفحات ۲۳ و ۲۴، درس ۲، سال دوازدهم)

۶۷. گزینه ۳ درست است.

اگر بناست با این همه استعدادها و سرمایه‌های مختلفی که خداوند متعال در وجود ما قرار داده است، خاک شویم و معادی هم نباشد، این سؤال مطرح می‌شود که دلیل آفریدن این استعدادها و سرمایه‌ها در درون ما چه بوده است؟ ما که از همان ابتدا خاک بودیم پس دلیل این آمدن و رفتن چه بود؟ آیا بر این اساس، آفرینش انسان و جهان بی‌هدف و عبث نخواهد بود؟ (ضرورت معاد لازمه حکمت الهی)

قرآن کریم در آیه پنج سوره قیامت می‌فرماید: «انسان شک در وجود معاد ندارد) بلکه [علت انکارش این است که] او می‌خواهد بدون ترس از دادگاه قیامت، در تمام عمر گناه کند.» (صفحات ۶۱ و ۶۲، درس ۵، سال دهم)

۶۸. گزینه ۱ درست است.

از آنجا که خداوند، تنها مالک جهان است (توحید در مالکیت)، تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست (توحید در ولایت). پس علیت ولایت الهی که در آیه (ما لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ) تأکید شده است، مالکیت است که در آیه (وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) آمده است. ولایت به عنوان نتیجه حاصله، مفهوم حق تصرف و تغییر به طور انحصاری برای خداست. (صفحه ۱۹، درس ۲، سال دوازدهم)

۶۹. گزینه ۴ درست است.

طبق آیه ۲۲ سوره ابراهیم، شیطان در روز قیامت که فرصتی برای توبه باقی نمانده است به اهل جهنم می‌گوید: «خداوند به شما وعده حق داد؛ اما من به شما وعده‌ای دادم و خلاف آن عمل کردم، البته من بر شما تسلطی نداشتم، فقط شما را به گناه دعوت کردم، این خودتان بودید که دعوت مرا پذیرفتید، امروز خود را سرزنش کنید نه مرا، نه من می‌توانم به شما کمکی کنم و نه شما می‌توانید مرا نجات دهید.» (صفحه ۳۳، درس ۲، سال دهم)

۷۰. گزینه ۱ درست است.

امام علی (ع) به درگاه خداوند این گونه دعا می‌کند: «خدای من! مرا این عزت بس که بنده تو باشم (عبودیت) و این افتخار بس که تو پروردگار منی، خدای من! تو همان گونه‌ای که من دوست دارم، پس مرا همان گونه قرار ده که تو دوست داری.» (صفحه ۱۸، درس ۲، سال دوازدهم)

۷۱. گزینه ۴ درست است.

پس از تفکر دقیق به معنای آیه (اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ): «خداوند نور آسمان‌ها و زمین است»، پی می‌بریم. اینکه خداوند نور هستی است، یعنی تمام موجودات، وجود خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند و وجودشان به وجود او وابسته است. به همین جهت، هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی است. آنان که به دقت و اندیشه در جهان هستی می‌نگرند، در هر چیزی خدا را مشاهده می‌کنند و اعتراف می‌کنند: (ما رَأَيْتُ شَيْئاً إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَبَعْدَهُ وَمَعَهُ). (صفحات ۱۱ و ۱۲، درس ۱، سال دوازدهم)

۷۲. گزینه ۴ درست است.

این بیت از اشعار سعدی شیرازی علیه‌الرحمه تأکیدکننده (مؤكد) «سرشت خدا آشنا» از عوامل رشد یا همان سرمایه‌های

انسان است و نشانگر «قرب وجودی خدا به انسان» است یعنی خداوند به همه نزدیک است. (صفحه ۳۰ درس ۲، سال دهم)

۷۳. گزینه ۱ درست است.

مسجد با ساخته شدن، از «بتا بی‌نیاز می‌شود، اما موجودات چنین نیستند و پس از پیدایش نیز همچنان، مانند لحظه نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند.» (صفحه ۹، درس ۱، سال دوازدهم)

۷۴. گزینه ۴ درست است.

برخی از انسان‌ها قسمت‌هایی از بدن خود را در حادثه‌ای از دست می‌دهند، اما نه خودشان و نه دیگران، هیچ‌گاه احساس نمی‌کنند که قدری از هویت و «من» او کم شده باشد و این نشان می‌دهد که ثبات هویت و «خود» ما ناشی از ثبات اندام‌های ما نیست. (صفحه ۴۰ درس ۳، سال دهم)

۷۵. گزینه ۲ درست است.

در این بیت ابتدا درباره‌ی جان سخن گفته است که دارای ویژگی فناپذیری و تلاشی‌ناپذیر است و فارغ از محدوده‌ی زمانی و مکانی می‌باشد. (درستی قسمت اول همه‌ی گزینه‌ها) و سپس در این بیت درباره‌ی بعد جسمانی که تحلیل‌پذیر و مستهلک شدنی و تجزیه‌پذیر است صحبت شده است. (صفحه ۳۸، درس ۳، سال دهم)

معارف و اقلیت‌های دینی

۵۱. گزینه ۲ درست است.

لازمه‌ی انتخاب هدف و سپس برنامه‌ریزی برای رسیدن به آن داشتن شناخت و آگاهی است یعنی مقدم است و در همه‌ی کارهایی که به اراده خود و براساس عقل و تدبیر انجام می‌دهیم همواره سه عنصر «آگاهی و هدف و برنامه» وجود دارد. (صفحه ۳، درس ۱، سال دهم)

۵۲. گزینه ۳ درست است.

ایدئولوژی تکلیف انسان را در این جهان روشن می‌کند و همچنین راهنمای عمل انسان است. (صفحه ۴، درس ۱، سال دهم)

۵۳. گزینه ۳ درست است.

انسان‌شناسی بخشی از جهان‌بینی است. زیرا نگرشی که هر مکتب نسبت به جهان هستی دارد، جهان‌بینی آن را تشکیل می‌دهد و چون یکی از مسائل اساسی مربوط به جهان هستی، وجود انسان و شناخت او است، لذا انسان‌شناسی جزو مسائل جهان‌بینی قرار می‌گیرد. (صفحه ۳، درس ۱، سال دوازدهم)

۵۴. گزینه ۴ درست است.

شناختی که در هر مکتبی از انسان و استعداد‌های او وجود دارد، انسان‌شناسی آن مکتب نامیده می‌شود. سؤالاتی از این قبیل که آیا انسان موجودی مجبور است که از خود اختیاری ندارد و تحت تأثیر جبرهای درونی و بیرونی است، یا برعکس موجودی صاحب اختیار است که می‌تواند با انتخاب‌های خود سرنوشت و شخصیت خویش را بسازد. (صفحه ۲، درس ۱، سال دوازدهم)

۵۵. گزینه ۳ درست است.

در بینش الهی، انسان موجودی است که اتصال به عالم الهی دارد و بازگشت او نیز همان‌جاست. آغاز هستی انسان از خدا و بازگشت او نیز به سوی خداست. شاعر در این باره می‌فرماید: «ما ز دریاییم و دریا می‌رویم / ما ز بالاییم و بالا می‌رویم.» انسان همواره به دنبال پاسخی منطقی برای پرسش از «هدف از آفرینش انسان» بوده که بتواند اضطراب و التهاب درونی او را فرو نشاند و روشن است که انسان با عقل و دانش محدود خود هرگز نمی‌تواند از عهده‌ی حل این معما برآید. بلکه تنها مکتب‌های آسمانی هستند که به علت اتصال به خالق انسان، می‌توانند از چنین رازی پرده بردارند. (صفحه ۴، درس ۲، سال دوازدهم)

۵۶. گزینه ۳ درست است.

در روح انسان که از سوی خداوند مورد تعلیم قرار گرفته است، استعداد‌های بسیاری به ودیعه گذارده شده است تا در سایه تربیت صحیح در جریان زندگی دنیوی به مرحله‌ی شکوفایی رسد و گام به گام به کمال و هدف نهایی حیات نزدیک‌تر شود. (صفحه ۵، درس ۱، سال دوازدهم)

۵۷. گزینه ۱ درست است.

ایدئولوژی مجموعه‌ای است از باید و نبایدها که تکلیف ما را در این جهان روش می‌کند و رابطه ایدئولوژی با جهان‌بینی این چنین است: هر چه جهان‌بینی، عمیق‌تر و صحیح‌تر باشد، انتخاب هدف و راه و روشی که بتواند ما را به سعادت حقیقی برساند (ایدئولوژی) عمیق‌تر و کامل‌تر خواهد بود و بالعکس. (ص ۴ و ۶، درس ۱، سال دهم)

۵۸. گزینه ۳ درست است.

دو بعدی بودن انسان، شامل مادی و حیوانی و بعد روحانی در مصراع «کز فرشته سرشته وز حیوان» به طور واضح تری برداشت می‌شود. (صفحه ۸ و ۱۱، درس ۱، سال دوازدهم)

۵۹. گزینه ۲ درست است.

مسئولیت انسان در بینش دینی و مذهبی، نتیجه منطقی اختیاری است که از جانب خداوند به او عطا شده است و لذا مسئولیت او منحصر به دایره اختیار او بوده و در مواردی که فاقد هر گونه اختیار باشد، مسئولیتی نیز بر عهده او نخواهد بود. (صفحه ۱۱، درس ۲، سال دوازدهم)

۶۰. گزینه ۴ درست است.

در بیت مذکور، منظور از عشق‌های رنگی که به ننگ ختم می‌شود، عشق‌های مجازی و ظاهری است. انسان خودباخته و به دور افتاده از مبدأ هستی، ناچار خلاء وجودی خود را که دانسته یا ندانسته او را آزار می‌دهد، با ظواهر مادی حیات نظیر عشق به مال و... و سایر عشق‌های مجازی و ظاهری، به جای عشق حقیقی و محبت سرشار الهی، پر می‌کند و بدین ترتیب با جایگزینی این عوامل به جای شخصیت حقیقی و خویشتن واقعی و الهی خود، از خود بیگانه می‌شود و در این سراسیمگی هولناک هر چه بیشتر پیش می‌رود، به قعر دره نابودی نزدیک‌تر می‌شود. (صفحه ۶، درس ۱، سال دوازدهم)

۶۱. گزینه ۴ درست است.

جهان‌بینی مجموعه‌ای است از «هست‌ها و نیست‌ها» ولی ایدئولوژی مجموعه‌ای است از «بایدها و نبایدها» جهان‌بینی جهان هستی را می‌شناساند اما ایدئولوژی تکلیف‌ها را در این جهان روشن می‌کند. (صفحه ۴، درس ۱، سال دهم)

۶۲. گزینه ۲ درست است.

اگر زندگی طبیعی و حیوانی انسان در جهت رسیدن به آرمان با عظمت هستی قرار نگیرد و به آن به عنوان «وسیله» ای جهت رسیدن به «هدف» استفاده نشود و خود هدف قرار گیرد، جز این که آدمی را به خود مشغول دارد و با آرزوهای دور و دراز و پندارهای بی‌اساس، از رسیدن به زندگی حقیقی و حیات پاک باز دارد، نتیجه‌ای در پی نخواهد داشت. اما اگر همین زندگانی دنیا، مزرعه‌ای برای پرورش بذر حقیقت و نردبانی برای رسیدن به قله‌های بلند عالم انسانی باشد، نه تنها بازپچه نخواهد بود، بلکه وسیله‌ای مقدس برای نیل به سعادت جاوید خواهد بود. (صفحه ۱۲، درس ۲، سال دوازدهم)

۶۳. گزینه ۳ درست است.

اساسی‌ترین پایه‌ای که هر جهان‌بینی بر آن استوار است، عبارت است از اعتقاد یا بی‌اعتقادی نسبت به «خدا». اگر پایه‌های اصلی یک جهان‌بینی متزلزل و ناستوار باشد، در این صورت پرداختن به جنبه‌های فرعی آن، کاری بیهوده است و جز سرگرمی و وقت‌گذرانی سودی از آن حاصل نخواهد شد. (صفحات ۶ و ۷، درس ۱، سال دهم)

۶۴. گزینه ۴ درست است.

خداوند مسئولیت آدمی را در هر حال به عهده خود او می‌گذارد و نشان می‌دهد که انسان به دست خویش خود را می‌سازد و لذا می‌توان «خودسازی» را خصوصیت و ویژگی انسان شمرد. (صفحه ۱۱، درس ۲، سال دوازدهم)

۶۵. گزینه ۳ درست است.

گام اول در بررسی یک مکتب، ارزیابی موضع آن در برابر خداست درک وجود غم و شادی، دریافتی واقعی در وجود ماست، که به آن دریافت درونی می‌گویند. (صفحه ۱۱ و ۱۶، درس ۲، سال دهم)

۶۶. گزینه ۲ درست است.

اگر برابر اثبات بود و نبود چیزی دلیلی در دست نداشته باشیم، در این صورت جز نمی‌دانم نمی‌توان گفت، لذا همیشه نمی‌توان «نیافتن» را بی‌حساب «نبودن» گذاشت، بین «نیست» و «نمی‌دانم» مرزی وجود دارد که آن دو را از هم جدا می‌کند و نباید این مرز را نادیده گرفت و آن دو را به هم آمیخت، همین آمیختن مرز «نمی‌دانم» و «نیست» منشاء انحراف‌های بزرگ فکری در بسیاری از مکتب‌ها گردیده است. (صفحه ۱۵، درس ۲، سال دهم)

۶۷. گزینه ۳ درست است.

تعریف نظم: گرد آمدن اجزای متفاوت در یک مجموعه است، به طوری که همکاری و هماهنگی آنها، هدفی واقعی را تأمین می‌کند یعنی در یک دستگاه منظم خصوصیات و ویژگی‌هایی مراعات شده است که بدون آنها هدف تأمین نمی‌شود، همکاری و هماهنگی اجزا از جهات مختلف حساب شده و معین است. دیگر گزینه‌ها تعریف نظم را ارائه نمی‌کنند. (صفحه ۲۰، درس ۳، سال دهم)

۶۸. گزینه ۱ درست است.

انبیا و رسولان الهی، همواره این نکته را به انسان غافل از معنویات یادآوری کرده‌اند که حقایق بسیار با عظمتی در حیات بشری وجود دارد که آدمی تا از چنگال لذت‌پرستی‌ها نرهد و موفق به ایجاد اعتدال در گرایش حیوانی و کنترل آنها نشود، قادر به درک آنها نشده و خود را با بازپچه‌های زندگی همواره مشغول خواهد داشت و از عالم معنا بی‌نصیب خواهد ماند. (صفحه ۹، درس ۲، سال دوازدهم)

۶۹. گزینه ۴ درست است.

از خود بیگانگی یعنی گم کردن خویشتن حقیقی خویش و شخصیت اصیل و واقعی انسانی، و بیگانه شدن نسبت به آن که در مصراع «آن چه خود داشت ز بیگانه تمنا می‌کرد» به طور مستقیم به خود بیگانگی اشاره شده است. (صفحات ۶ و ۷، درس ۱، سال دوازدهم)

۷۰. گزینه ۱ درست است.

بدون خدایابی، خودیابی واقعی امکان‌پذیر نیست و هر تعریفی از انسان که بدون در نظر گرفتن رابطه انسان با خدا به عمل آید، تعریفی واقعی نخواهد بود. از این رو است که می‌گوییم انسان تنها در رابطه با خدا تعریف‌پذیر بوده و معنا می‌یابد. (صفحه ۶، درس ۱، سال دوازدهم)

۷۱. گزینه ۴ درست است.

منظور از تأکید بر «واقعی» بودن هدف این است که هدف‌های ارزشی و اعتباری مورد نظر نیست، آنچه در تشخیص نظم مطرح است تنها جنبه‌های عینی و خارجی است بنابراین، اگر پاره‌ای پدیده‌ها در طبیعت از قبیل زلزله و آتشفشان یا بعضی موجودات برای برخی انسان‌ها ناپسند بوده و احیاناً ضررهایی به دنبال دارند، این امر دلیل بر نفی نظم نمی‌شود زیرا هر یک از پدیده‌ها و موجودات مزبور قطع نظر از آثاری که نسبت به بعضی انسان‌ها دارند، دارای نظم هستند. (صفحه ۲۰، درس ۳، سال دهم)

۷۲. گزینه ۴ درست است.

با توجه به اینکه از اثر به مؤثر رسیدن و از معلول پی به علت بردن یک سخن صحیح و معقول است و حتی کاخ علم بشری بر پایه آن نهاده شده است و چه بسیارند مسائل علمی که با توجه به این حقیقت به دست آمده‌اند وجود نیروی جاذبه با بهره‌جویی از عقل و خرد و غیرمستقیم قابل شناخت است. (صفحات ۱۴ و ۱۵، درس ۲، سال دهم)

۷۳. گزینه ۱ درست است.

بینش مذهبی سه اصل اساسی توحید، نبوت و معاد استوار است و در این میان، توحید، اساس و شالوده اصول دیگر را تشکیل می‌دهد و محور اصلی بینش مذهبی است. (صفحات ۸ و ۹، درس ۱، سال دهم)

۷۴. گزینه ۴ درست است.

باید دقت کنیم که هر مکتبی شامل دو جزء است: ۱- جهان‌بینی و ایدئولوژی در گزینه ۱ و ۳ هر دو بخش گزینه‌ها درباره ایدئولوژی است و در گزینه ۲ در دو بخش مربوط به جهان‌بینی است پس در گزینه ۳ بخش اول مربوط به ایدئولوژی است و بخش دوم مربوط به جهان‌بینی است. (ص ۴ و ۵، درس ۱، سال دهم)

۷۵. گزینه ۲ درست است.

ما شیرینی عسل را مستقیماً حس کنیم ولی وجود جریان برق را از روشنی لامپ می‌فهمیم که نوعی استدلال عقلی و غیرمستقیم است. (صفحات ۱۲ و ۱۴ و ۱۶، درس ۱، سال دهم)

انگلیسی

Part A: Grammar and Vocabulary

۷۶. گزینه ۱ درست است.

معنی جمله: «الف: شام حاضر است! ب: ممنون سارا ولی اول یک نوشیدنی خواهیم خورد.»
توضیح: نیت گوینده بیان تصمیم در آینده (نزدیک) است. در بین گزینه‌ها، تنها «will have» مناسب است.

۷۷. گزینه ۲ درست است.

معنی جمله: «جو به تازگی در بخت‌آزمایی برنده شد و می‌گوید قرار است یک پورش بخرد.»
توضیح: با توجه به مفهوم جمله، بیان قصد و نیت «جو» مطرح است. بنابراین، از «be going to» استفاده می‌کنیم.

۷۸. گزینه ۲ درست است.

معنی جمله: «چقدر سیبزمینی می‌خواهید؟» "اوه، فقط چند تا لطفاً».

توضیح: با توجه به جمع بودن "potatoes" از "few, a few" استفاده می‌کنیم (گزینه‌های ۳ و ۴ برای اسامی غیرقابل شمارش به کار می‌روند). ضمناً با توجه به مفهوم مثبت "a few" (کم ولی کافی) و مفهوم منفی "few" (کم و ناکافی)، گزینه ۲ را انتخاب می‌کنیم.

۷۹. گزینه ۱ درست است.

معنی جمله: «سی هزار دلار در یک سال در دنیای امروزی حقیقتاً کفایت نمی‌کند».

توضیح: در جای خالی، نیاز به عدد داریم. کلمه "thousand" (معادل با «هزار») و "thirty" هر دو عدد بوده و همراه با هم، معادل با «سی هزار» هستند. توجه کنید که عدد جمع بسته نمی‌شود (دلیل رد گزینه ۲). گزینه ۳ بدون "thirty" می‌تواند درست باشد، چرا که کلمات "hundred, thousand, million, ..." در حالت جمع و همراه با "of" به معنای «صدها، هزاران، میلیون‌ها» بوده و مفهوم «کلی گویی» را منتقل می‌کنند، نه عددی دقیق. گزینه ۴ هم ترکیب نادرستی است.

۸۰. گزینه ۱ درست است.

معنی جمله: «شوکه نشدم از این که دوستانم برای ملاقاتم بیمارستان نیامدند. دلم نمی‌خواهد آدم‌ها از سر حس وظیفه به دیدنم بیایند».

(۱) حس (۲) احساس (۳) فصاحت، شیوایی کلام (۴) رفتار، ادب

۸۱. گزینه ۴ درست است.

معنی جمله: «الف: نتواستم برای سفر به پاریس ویزا بگیرم. ب: چه حیف! این شهر در یکی از قشنگ‌ترین کشورهای دنیاست».

(۱) چه ناراحت‌کننده (۲) اوه، متأسفم (۳) خواهش می‌کنم (۴) چه حیف، چقدر بد

۸۲. گزینه ۲ درست است.

معنی جمله: «شگفت‌انگیز است که یک نوزاد کوچک خیلی زود یاد می‌گیرد تا چهره مادرش را از صورت بزرگسالان دیگر تشخیص بدهد».

معنی گزینه‌ها در حالت مصدری:

(۱) نمایندگی کردن، نشان دادن (۲) تشخیص دادن
(۳) محافظت کردن (۴) تصور کردن

۸۳. گزینه ۱ درست است.

معنی جمله: «چیزهایی که باعث می‌شوند زندگی راحت‌تر شود: آغوش والدین، بوسه فرزند، حمایت یک دوست».

(۱) آغوش (۲) دامن (۳) طبل (۴) اشک

۸۴. گزینه ۳ درست است.

معنی جمله: «بعد از جنگ، جای تعجب نبود که روابط بین دو جامعه سیاه‌پوست اغلب دوستانه بود».

(۱) به شکلی شگفت‌انگیز (۲) خوشبختانه، همراه با تشکر (۳) جای تعجب بودن (۴) کلاً، معمولاً

۸۵. گزینه ۴ درست است.

معنی جمله: «ما به راه‌های بسیار متنوعی ارتباط برقرار می‌کنیم و در هر زمان مشخصی، شاید بیشتر از یکی از این طرق رخ بدهد: کلامی، غیرکلامی، نوشتاری و غیره».

معنی گزینه‌ها در حالت مصدری:

(۱) آماده کردن (۲) وصل کردن (۳) تأکید کردن (۴) ارتباط برقرار کردن

۸۶. گزینه ۴ درست است.

معنی جمله: «مدیر انتخاب بازیگر گفت برای نقش مینا، نقش اصلی این فیلم، دنبال دختران طیف سنی پیش دبستانی می‌گشته است».

(۱) قدرت، نیرو (۲) توجه، اعلان (۳) مأمور، نماینده (۴) طیف

۸۷. گزینه ۳ درست است.

معنی جمله: «بمباران و اتفاقات خطرناک دیگر خیلی از اینجا دور نیستند برای همین مردم به نوعی وحشت‌زده‌اند. راستش را بگویم، من آینده امیدبخشی برای این کشور نمی‌بینم».

(۱) محتمل (۲) رایج (۳) امیدبخش (۴) دقیق

Part B: Cloze Test

۸۸. گزینه ۳ درست است.
توضیح: ترتیب درست اجزای جمله تنها در گزینه ۳ درست است.
۸۹. گزینه ۴ درست است.
(۱) موضوع (۲) شکل (۳) نمودار (۴) دوره، محدوده
۹۰. گزینه ۳ درست است.
توضیح: با توجه به "his students" نیاز به وابسته "many" داریم.
۹۱. گزینه ۴ درست است.
(۱) دقیق، مراقب (۲) شاداب (۳) متعادل (۴) پزشکی
۹۲. گزینه ۱ درست است.
توضیح: به ترکیب "to be regarded as" توجه کنید (صفحه ۲۰ کتاب درسی دوازدهم).

Part C: Reading Comprehension

- متن شماره ۱:
۹۳. گزینه ۱ درست است.
براساس متن تفاوت اصلی بین رقص شیر شمالی و جنوبی چیست؟
(۱) ظاهر رقص‌ها
۹۴. گزینه ۴ درست است.
ایده اصلی متن چیست؟
(۴) رقص شیر، رقص سنتی چینی است که معتقدند نیک بختی به همراه می‌آورد و در سال نوی چینی و دیگر رخدادها ویژه اجرا می‌شود.
۹۵. گزینه ۲ درست است.
واژه "legend" در جمله زیر به چه معناست؟
"While there are many different tales of how lion dance began, one legend traces it back to a village in China hundreds of years ago. The legend says that the people of the village were attacked by a monster called a nien."
(۲) داستانی کهن
۹۶. گزینه ۱ درست است.
افراد به احتمال قوی نیاز دارند رقص شیر را پیش از اجرا تمرین کنند. چه ادله‌ای (نشانه‌ای) در متن این نتیجه‌گیری را تأیید می‌کند؟
(۱) دو رقص رقص شیر را در مقام اعضای گوناگون بدن یک شیر واحد با هم اجرا می‌کنند.
- متن شماره ۲:
۹۷. گزینه ۳ درست است.
مطابق متن، برای ارائه یک سخنرانی خوب همه موارد زیر نیاز است به جزء .....
(۳) نوشتن کلمات کلیدی روی کف دستتان
۹۸. گزینه ۲ درست است.
از بند ۳ چه مطلبی می‌توان در ارتباط با داشتن ظاهر مطمئن استنباط کرد؟
(۲) زبان بدن مثبت کمک می‌کند شما به نظر مطمئن برسید.
۹۹. گزینه ۲ درست است.
حروف [A] ، [B] ، [C] و [D] در بند نشان می‌دهند که جمله زیر در کجا امکان دارد اضافه شود. این جمله در کجا بیش از بقیه مناسب است؟
«اگر سخنرانی زیادی (با صدای) ملایم یا ناواضح باشد، مردم کسل می‌شوند.»
(۲) [B]

۱۰۰. گزینه ۲ درست است.

کدامیک از جملات زیر اطلاعات اصلی جمله نمایان شده را به بهترین شکل بیان می کند؟ پاسخ های نادرست معنا را به شکلی اساسی تغییر می دهند یا اطلاعات اصلی را جا می اندازند.

In your conclusion, it helps to repeat your main ideas.

(۲) تکرار یا بیان دوباره عقاید کلیدی در انتهای سخنرانی فکر خوبی است.

ریاضی

۱۰۱. گزینه ۳ درست است.

به $2 \times 4 = 8$ و $2 \times 3 = 6$ حالت می توان از A به C رفت و برگشت و چون رفت و برگشت در ترتیب آنها حالت جدید ایجاد می کنند تعداد کل حالات برابر $8 \times 6 = 48$ حالت است.

۱۰۲. گزینه ۲ درست است.

$$\frac{1}{(n-1)n} + \frac{1}{n(n+1)} = \frac{(n+1) + (n-1)}{n(n+1)(n-1)} = \frac{2}{n^2-1} = \frac{2}{35} \Rightarrow n = 6$$

۱۰۳. گزینه ۱ درست است.

عددی بر ۳ بخش پذیر است که جمع ارقامش بر ۳ بخش پذیر باشد، پس رقم ها را به شکل زیر انتخاب می کنیم:

$$1, 2, 3 \rightarrow 3!$$

$$1, 3, 5 \rightarrow 3!$$

$$2, 3, 4 \rightarrow 3!$$

$$2, 3, 4 \rightarrow 3!$$

$$3, 4, 5 \rightarrow 3!$$

$$\Rightarrow 3! + 3! + 3! + 3! = 24$$

۱۰۴. گزینه ۳ درست است.

می بایست ۳ کتاب ریاضی و ۳ کتاب ادبیات انتخاب کنیم و تعداد حالت ترتیب آنها به همراه ادبیات و ریاضی (۲ حالت) لحاظ کنیم.

$$\binom{6}{3} \binom{5}{3} \times 3! \times 3! \times 2 = 20 \times 10 \times 6 \times 6 \times 2 = 14400$$

۱۰۵. گزینه ۴ درست است.

ابتدا ۴ حالت صندلی استاد و سپس انتخاب ۵ نفر از ۹ نفر باقیمانده و ترتیب ۵ نفر را لحاظ می کنیم:

$$4 \times \binom{9}{5} \times 5! = 4 \times 9 \times 8 \times 7 \times 6 \times 5 = 60480$$

۱۰۶. گزینه ۴ درست است.

با شرط سؤال، گزاره ۱، درست، گزاره ۲ هم ارز $\neg$ ، گزاره ۳ نادرست و گزاره ۴ هم ارز $\neg$ است.

۱۰۷. گزینه ۴ درست است.

هر چهار گزاره درست است.

p	q	$\sim p$	$\sim q$	$p \vee q$	$p \wedge q$	$p \Rightarrow q$	$\sim q \Rightarrow \sim p$	$p \Leftrightarrow q$	$(p \vee q) \Rightarrow (p \wedge q)$
د	د	ن	ن	د	د	د	د	د	د
د	ن	ن	د	د	ن	ن	ن	ن	ن
ن	د	د	ن	د	ن	د	ن	ن	ن
ن	ن	د	د	ن	ن	د	د	د	د

$(p \Rightarrow q) \vee \sim q$	$\sim (p \Rightarrow q)$	$\sim (p \Rightarrow q) \wedge \sim p$
د	ن	ن
د	د	ن
د	ن	ن
د	ن	ن

۱۰۸. گزینه ۳ درست است.

نقیض گزاره شرطی هم‌ارزی گزاره مقدم عطف با نقیض تالی است. پس نقیض گزاره «X عدد اول است.» عطف با گزاره «y زوج نیست.» می‌باشد.

۱۰۹. گزینه ۲ درست است.

$$x\left(\frac{1}{4}x\right) + 9 = 3x \Rightarrow \frac{1}{4}x^2 - 3x + 9 = 0 \Rightarrow x = 6$$

۱۱۰. گزینه ۱ درست است.

در منطق انواع استدلال وجود دارد که با استفاده از گزاره‌ها انجام می‌شود و یکی از آنها قیاس استثنایی است که به شکل زیر است:

$$p \Rightarrow q$$

$$p$$

$$\therefore q$$

۱۱۱. گزینه ۳ درست است.

در بسط $(a + b)^6$ جمله چهارم به شکل زیر است که با توجه به بسط $(x + 2y)^6$ تشکیل می‌دهیم.

$$20a^3b^3 = 20 \times 2^3 \times x^3 y^3 = 160x^3 y^3$$

پس ضریب ۱۶۰ است.

۱۱۲. گزینه ۱ درست است.

$$(204 + 1796)(204^2 + 9796^2 - 204 \times 9796) = 10000((204 + 9796)^2 - 3 \times 204 \times 9796)$$

$$10000(10000^2 - 3 \times 204 \times 9796) = 9/4004848 \times 10^{11}$$

۱۱۳. گزینه ۲ درست است.

$$\frac{x^2 + 1}{x} = x + \frac{1}{x} = 4 \Rightarrow x^2 + \frac{1}{x^2} + 2 = 16 \Rightarrow x^4 + \frac{1}{x^4} + 2 = 196$$

$$\Rightarrow x^4 + \frac{1}{x^4} = 194 \Rightarrow \frac{x^4}{x^4 + 1} = \frac{1}{194}$$

۱۱۴. گزینه ۲ درست است.

حاصل جمع چند عبارت نامنفی تنها هنگامی صفر است که تک تک آنها صفر باشد.

$$a^2 + b^2 + 2ab + a^2 - a + \frac{1}{2} + b^2 + b + \frac{1}{2} = (a + b)^2 + (a - \frac{1}{2})^2 + (b + \frac{1}{2})^2 = 0$$

$$\Rightarrow a + b = 0, a - \frac{1}{2} = 0, b + \frac{1}{2} = 0 \Rightarrow a = \frac{1}{2}, b = -\frac{1}{2}$$

$$\Rightarrow a^2 + b^2 = \frac{1}{2}$$

۱۱۵. گزینه ۱ درست است.

$$\frac{4}{x^2 - x} + \frac{x}{x^2 - 1} = \frac{4(x+1) + x^2}{x(x+1)(x-1)} = \frac{(x+2)^2}{x(x+1)(x-1)}$$

اقتصاد

۱۱۶. گزینه ۱ درست است.

نیازهای انسان محرک فعالیت و تلاش او است؛ به عبارت دیگر، انسان به دنبال احساس نیاز تصمیم می‌گیرد که آن نیاز را برطرف سازد و بعد از رفع نیاز، احساس رضایت می‌کند. نیازهای انسان مراتبی دارد. به طور طبیعی اولین مرتبه از نیازهای اولیه زندگی، مادی است.

انسان به عنوان جانشین خدا روی زمین اهداف، برنامه‌ها و مأموریت‌هایی از جمله آبادانی زمین و رفع نیازهای خود، خانواده و دیگران را دارد. رفع این نیازها از طریق منابع و امکاناتی است که خداوند در اختیار انسان گذاشته است.

۱۱۷. گزینه ۴ درست است.

انسان موجودی کمال‌جو است؛ به همین دلیل با برآورده شدن پاره‌ای از نیازهایش، احساس بی‌نیازی به او دست نمی‌دهد؛ بلکه نیازهای تازه‌ای در او شکل می‌گیرد. اگر انسان در نیازهای مادی و حیوانی خود متوقف شود، کمال‌جویی به نوعی سیری‌ناپذیری تبدیل می‌شود.

۱۱۸. گزینه ۱ درست است.

منابع و امکانات در دسترس انسان، محدود است. زمین‌های کشاورزی، ذخایر معدنی، منابع طبیعی، سرمایه و نیروی کاری که در اختیار جامعه قرار دارد - هر قدر هم که زیاد باشد - محدود است.

اگر مشکل «کمبود منابع» نداشتیم و داشته‌های بشر نامحدود باشد، انسان در بهره‌برداری از این منابع، محدودیت دارد.

این دو محدودیت وضعیتی ایجاد می‌کند که اقتصاددان‌ها به آن «کمیابی» می‌گویند.

۱۱۹. گزینه ۴ درست است.

ملاک «بهترین بودن» این است که با استفاده از این منابع بتوان بیشترین میزان منافع (مانند تولید) را به دست آورد و سطح بالاتری از رفاه را برای انسان فراهم کرد.

۱۲۰. گزینه ۲ درست است.

خداوند انسان‌ها را به گونه‌ای آفریده است که به حکم فطرت و سرشت خود در هر انتخابی به دنبال بیشترین منافع و کمترین هزینه و ضرر هستند؛ به عبارت دیگر در هر انتخابی منافع و هزینه‌های آن را مورد توجه قرار می‌دهیم و چنانچه منافع آن از هزینه‌ها بیشتر باشد، انتخاب می‌کنیم و در غیر این صورت از آن صرف‌نظر می‌کنیم. البته چه بسا ممکن است در تشخیص دقیق منافع و هزینه‌ها اشتباه کرده، و انتخاب نادرستی داشته باشیم، اما در مورد «روش انتخاب» (هزینه - فایده) هیچگاه اشتباه نمی‌کنیم.

برخی انسان‌ها عقلانیت محدود دارند؛ به طور مثال منافع را صرفاً در منافع مادی و حیوانی خلاصه می‌کنند و یا صرفاً نگاهی کوتاه مدت دارند؛ گاهی در تعیین فهرست کامل هزینه‌ها و ضررها و میزان آنها خطا می‌کنند.

۱۲۱. گزینه ۳ درست است.

می‌توان علم اقتصاد را به این صورت تعریف کرد: «علم اقتصاد، علم انتخاب است و رابطه بین منابع و عوامل تولید کمیاب (که موارد استفاده مختلف دارند) و نیازهای نامحدود بشر را مطالعه و بررسی می‌کند و با ارائه بهترین انتخاب‌ها، رفتارهای فردی و جمعی انسان را مدیریت می‌کند.»

این تعریف دقیقاً در برگزیده سه نکته مهم است که عبارت است از: «نامحدود بودن نیازها»، «کمیابی منابع» و «امکان مصارف متعدد منابع»؛ از این رو، می‌توان گفت «هدف علم اقتصاد، راهنمایی انسان برای بهترین انتخاب و به کارگیری بهترین روش به منظور استفاده از منابع و امکانات خویش است.»

۱۲۲. گزینه ۴ درست است.

تمامی آنچه اسلام در قالب تأکید بر اخلاق و احکام اقتصادی ارائه کرده، چراغ راه و تکمیل‌کننده فرایندی است که عقلانیت اقتصادی برای رسیدن به اهداف خود بدان‌ها نیازمند است.

۱۲۳. گزینه ۲ درست است.

کالاهای تولیدی یا برای تأمین نیازهای اولیه (مانند خوراک، پوشاک و مسکن) یا برای تأمین نیازهای کم‌اهمیت‌تر (مانند نورافشان و فرش‌های گرانبه) مصرف می‌شود. مصرف‌کننده، میزان اهمیت کالا را با حساسیت خود نسبت به قیمت نشان می‌دهد.

اگر فردی به رغم تغییر زیاد قیمت کالا در بازار، مصرف آن را تغییر ندهد به اصطلاح اقتصادی «کالای ضروری» است (مثل نمک و دارو) و اگر فرد با کوچک‌ترین تغییر در قیمت، مصرف کالایی را تغییر دهد، اصطلاحاً آن کالا، «کالای تجملی» نام دارد. با این تعریف مشاهده می‌شود که ضروری یا تجملی بودن کالا مفهومی اقتصادی است و از فردی به فرد دیگر، از زمانی به زمان دیگر و از جامعه‌ای به جامعه دیگر متفاوت خواهد بود.

۱۲۴. گزینه ۳ درست است.

انسان محصول آماده طبیعت را مستقیماً برداشت می‌کند بدون اینکه کاری روی آن انجام دهد؛ مثل بهره‌برداری از علف مراتع، چوب جنگل‌ها، معادن و یا ماهی دریاها. این اقدام را، که موجب مالکیت فرد می‌شود، «حیازت» می‌نامند. بدون این، اولین تولید انسان ممکن نبوده است؛ به طور مثال اولین انسانی که گندم کاشت، بذر گندم را از گندم‌های خودروی وحشی به دست آورده بود. در نوع اول تولید، انسان با در اختیار داشتن منابع و محصولات طبیعی، و همچنین با کار خود و استفاده از ابزار، منابع طبیعی را به تولید می‌رساند؛ مثل زراعت، باغبانی و پرورش ماهی. به این نوع از تولید «احیا» می‌گویند.

نوع دوم از تولید، که «صنعت» نام دارد از ترکیب و تبدیل مواد حیازت شده و یا محصولات به دست آمده از احیای منابع طبیعی و ایجاد ارزش مصرفی یا مبادلاتی در آنها به دست می‌آید؛ مثل صنایع غذایی، پوشاک، پتروشیمی و... نوع سوم تولید، تولید محصولاتی است که محسوس و ملموس نیست و به عبارت امروزی «محصولات نرم» به شمار می‌رود. به این دسته از تولیدات هم، که قبلاً توضیح داده شد، «خدمات» می‌گویند.

۱۲۵. گزینه ۲ درست است.

تولیدکنندگان و مؤسسات اقتصادی براساس انگیزه‌های خود به دو دسته عمده «انتفاعی» و «غیرانتفاعی» تقسیم می‌شوند.

۱۲۶. گزینه ۱ درست است.

در جریان تولید کالاها و خدمات از امکانات و منابعی استفاده می‌کنیم که خداوند از طریق طبیعت در اختیار ما قرار داده است. در فعالیت‌های کشاورزی، زمین و در فعالیت‌های صیادی، دریا مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. در فعالیت‌های صنعتی نیز از مواد خامی استفاده می‌شود که از معادن استخراج می‌شود. همه این عناصر جزء منابع طبیعی شناخته می‌شود. اقتصاددانان این مجموعه را با عنوان «زمین» معرفی می‌کنند.

۱۲۷. گزینه ۲ درست است.

انسان برای بهره‌برداری از منابع طبیعی علاوه بر کار به سرمایه نیز نیازمند است. سرمایه به دو دسته «سرمایه فیزیکی» (ابزار، تجهیزات و ماشین آلات تولید) و «سرمایه مالی» (پولی که به صورت منابع مالی وارد تولید شده است) تقسیم می‌شود. به کالاهای با دوام سرمایه‌ای که در جریان تولید به کار گرفته می‌شود، «سرمایه فیزیکی» می‌گویند. تراکتور برای کشاورز و کامیون برای شرکت‌های حمل و نقل، سرمایه فیزیکی است. کالاهای سرمایه‌ای در طول زمان بادوام است و خدمات آنها در جریان تولید مورد استفاده قرار می‌گیرد و تولیدکننده با آنها ارزش افزوده ایجاد می‌کند. سرمایه مالی صرف خرید یا اجاره سرمایه‌های فیزیکی، زمین و یا پرداخت دستمزد به عوامل انسانی می‌شود. دقت کنید سرمایه مالی مستقیماً در تولید نقش ندارد بلکه با تبدیل به عوامل تولید دیگر به تولید کمک می‌کند.

۱۲۸. گزینه ۳ درست است.

کارآفرین، نوآور و خطرپذیر است. در هر کسب و کاری نوآوری ضرب در خطرپذیری، میزان کارآفرینی را نشان می‌دهد.

۱۲۹. گزینه ۴ درست است.

«سازمان تولید» جایگاه و نقش هر یک از عوامل تولید را تعیین می‌کند. بحث سازمان تولید در واقع پاسخ به این سؤال است که تولیدکننده و صاحب اصلی محصول تولیدی چه کسی است؟

۱۳۰. گزینه ۱ درست است.

مبالغی را که تولیدکنندگان برای تولید، صرف می‌کنند، «هزینه‌های مستقیم تولید» می‌نامند؛ برای مثال تولیدکننده گندم تا قبل از رسیدن به عایدی و خرمن، هزینه‌هایی را متقبل می‌شود.

این هزینه‌ها در واقع همان پول‌هایی است که برای خرید یا اجاره عوامل تولید به صاحبان آنها می‌پردازد؛ زمین را در اختیار می‌گیرد تا در آن به فعالیت کشاورزی بپردازد. در مقابل به صاحب زمین، که ممکن است یک شخص خاص یا دولت - به عنوان نماینده کل جامعه - باشد، «جاره» می‌پردازد و یا نیروی انسانی را به کار می‌گیرد و در مقابل به کارگران و کارمندان خود «مزد» یا «حقوق» می‌پردازد. همچنین از سرمایه فیزیکی (تراکتور یا گاوآهن و گاو) برای فعالیت تولیدی خود استفاده می‌کند و قیمت یا اجاره ابزار تولید را نیز به صاحبان آن می‌پردازد؛ بدین ترتیب در پایان تولید، همه محصول و سود و زیان هر چه باشد به صاحبکار (یا صاحبکاران) می‌رسد.

علوم و فنون ادبی

۱۳۱. گزینه ۳ درست است.
دیده نمی‌شود. (علوم و فنون ۳: صفحه ۱۲)
۱۳۲. گزینه ۲ درست است.
در (۱) جای «پس از» باید پیش از بگذارید؛ در (۳) جای «اواخر تیموری و اوایل صفوی» اواخر صفوی و دوره‌های بعد را بنشانید. در (۴) هم به جای هندی درست است، نه «عراقی». (علوم و فنون ۳: صفحه ۱۲)
۱۳۳. گزینه ۴ درست است.
قصیده: «صبا»، «قآنی» و «سروش». غزل: «نشاط»، «فروغی» «مجمر» (علوم و فنون ۳: صفحه ۱۳)
۱۳۴. گزینه ۲ درست است.
الف) از «صبا»ست. در ه) هم درست این است که «ادبیات بیداری» نام دیگری است که بر «ادبیات مشروطه» نهاده‌اند، نه «ادبیات پایداری (= مقاومت)». (علوم و فنون ۳: صفحات ۱۳ و ۱۵)
۱۳۵. گزینه ۱ درست است.
(علوم و فنون ۳: صفحات ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۰)
۱۳۶. گزینه ۳ درست است.
(علوم و فنون ۳: صفحات ۱۶، ۱۷، ۲۰، ۲۱)
۱۳۷. گزینه ۲ درست است.
مجله «بهار» را «میرزا یوسف خان اعتصامی آشتیانی» (پدر پروین اعتصامی) منتشر می‌کرد. اولین نمایشنامه فارسی از «میرزا آقا تبریزی» است. «سرگذشت حاجی بابای اصفهانی» را هم «میرزا حبیب اصفهانی» ترجمه کرده است. (علوم و فنون ۳: صفحات ۱۸، ۱۹، ۲۰)
۱۳۸. گزینه ۴ درست است.
(علوم و فنون ۲: صفحات ۱۱، ۱۳)
۱۳۹. گزینه ۳ درست است.
نام دیگرش: «نجم‌الدین رازی». (علوم و فنون ۲: صفحه ۱۵)
۱۴۰. گزینه ۴ درست است.
(علوم و فنون ۲: صفحات ۱۵، ۱۷، ۱۸، ۱۹)
۱۴۱. گزینه ۳ درست است.
این در نعت ممدوح است به شادی و رامش؛ باقی حسب حال عاشق دل سوخته از آزار یا در هجر معشوق. یعنی ۳) خراسانی است. (علوم و فنون ۲: صفحه ۳۷)
۱۴۲. گزینه ۴ درست است.
این دوره دوره پدیداری سستی و ضعف در ساخت دستوری جملات در نثر است. (علوم و فنون ۲: صفحه ۳۹)
۱۴۳. گزینه ۱ درست است.
محاكمة اللغتين از «امیرعلیشیر نوایی» است. جامع التواریخ از «خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی» است. المعجم از «شمس قیس رازی» است. چهار مقاله هم از «نظامی عروضی سمرقندی» است. (علوم و فنون ۱: صفحه ۶۱ + علوم و فنون ۲: صفحات ۱۵، ۱۶ و ۳۹)
۱۴۴. گزینه ۲ درست است.
فراوانی لغات و ترکیبات عربی در (۱) و (۳) و (۴) اظهر من الشمس است: ابداع کن فیکون، حدت، جهت، مقام، عیش، میسر، بلی، حکم، بلا، عهد، آست، تسبیح، نعره، تهلیل، جوار، خلیل، همگی دخیل از عربی‌اند. (علوم و فنون ۱: صفحه ۵۹)
۱۴۵. گزینه ۱ درست است.
مسأله به کار بردن یا نبردن در لغات مهجور عربی است؛ کلماتی چون «مرضح» (علوم و فنون ۱: صفحات ۶۰ و ۶۱)

۱۴۶. گزینه ۳ درست است.

(۱ و ۲) تشبیه ندارند. در (۴) هم موازنه برقرار نیست.

۱۴۷. گزینه ۳ درست است.

در (۳) هیچ ساختاری که بتواند نشان‌دهنده تشبیه باشد وجود ندارد؛ آن «چون» هم چون ادات نیست اینجا به کار نمی‌آید. اولاً یادتان باشد هر تشخیصی بالذات یک استعاره است؛ ثانیاً پیش می‌آید که تضاد تصویری / مفهومی باشد، نه صرفاً لفظی؛ در (۲) میان «زلف» [سیاه - چون شاه حبش] و [اَرخ منیر چون] «بدر» (ماه تمام) تضاد برقرار است.

۱۴۸. گزینه ۴ درست است.

فریب لفظ را نخورید! «اختیار کردن» در (۴) یعنی ترجیح دادن / برگزیدن؛ سؤال می‌گوید مشهود! مسأله فلسفی «جبر و اختیار» در آن به هیچ وجه مطرح نیست!

۱۴۹. گزینه ۱ درست است.

آن «تیر ملامت» که در بیت سؤال آمده همان «طعن حسود» است در (۱). ضمن این که در هر دو می‌گوید چاره در تسلیم و رضاست.

۱۵۰. گزینه ۳ درست است.

آن «رحمت» و «فضل» که در (۱) آمده، در (۲) خود را به گونه «عطابخشی» و «خطاپوشی» جلوه داده است و در (۴) به هیئت «عفو» و [دوباره] «فضل». در (۳) خبری از این دو صفت رحمانی نیست، و این توبه است که چاره‌ساز می‌نماید.

۱۵۱. گزینه ۲ درست است.

کُ	نُ	بند	شیا-ن = *شین
-	۴		-

(علوم و فنون ۳: صفحات ۲۲ تا ۲۸)

۱۵۲. گزینه ۱ درست است.

پایه‌های آوایی			
همسان		ناهمسان	
بیت	تک پایه‌ای	دو لختی	-
(الف)	فَعُولُنْ (X۴)	-	-
(ه)	-	تَنَالِيَهْ زَا رِيَهْهْ سَا وَدِيَهْهْ مَحْ زَا نَجْهْ هَبْ فَعَلَاتُ فَاعِلَاتُنْ (X۲)	-
(ج)	-	اَل رِيَهْهْ هَيْلَهْ نَا نَهْنَحَانْ تَفْهْهْ مَهْمَهْهْ مَفْعُولُ فَاعِلَاتُنْ (X۲)	-
(ب)	-	-	مُسْتَفْعِلُنْ مَفَاعِلُ مُسْتَفْعِلُنْ فَعْلُ = مَفْعُولُ فَاعِلَاتُ مَفَاعِلُ فَاعِلُنْ
(د)	-	-	مُفْتَعِلُنْ فَاعِلَاتُ مُفْتَعِلُنْ فَعْ
(و)	-	-	

(علوم و فنون ۳: صفحات ۲۲ تا ۲۸)

۱۵۳. گزینه ۳ درست است.

(علوم و فنون ۱: صفحات ۷۹ تا ۸۶)

۱۵۴. گزینه ۳ درست است.

به ترتیب: کُشور و بَر || اُف و تَف.

(علوم و فنون ۱: صفحه ۸۲)

۱۵۵. گزینه ۱ درست است.

قافیه‌ها در بیت سؤال و (۱) مطابق قاعده ۲ مختوم به صامت هستند، [مِشُو رَدِیَفاست! در حالی که مطابق قاعده ۱ در ۲ و ۳ و (۴)، هر سه، مختوم‌اند به مصوت بلند /ā/. (علوم و فنون ۱: صفحه ۸)

زبان عربی

۱۵۶. گزینه ۴ درست است.

أترغم ← گمان می‌کنی (رد گزینه ۱) - أنکَ جرمٌ صغیرٌ ← که تو جسمی کوچک هستی (رد سایر گزینه‌ها) - فیکَ إنطوی ← در حالی که در تو پیچیده شده است (رد سایر گزینه‌ها) - العالمُ الأكبرُ ← جهان بزرگتر (رد سایر گزینه‌ها).
۱۵۷. گزینه ۱ درست است.

الذی ← کسی است که (رد سایر گزینه‌ها) - یُرسِلُ الریاحَ ← بادها را می‌فرستد (رد گزینه‌های ۳ و ۴) - تُثیرُ سحاباً ← ابری را برانگیزد (به جنبش درآورد) (رد سایر گزینه‌ها) - فَیَبْسُطُهُ ← و آن را می‌گستراند (رد گزینه‌های ۲ و ۴).
۱۵۸. گزینه ۳ درست است.

انتبهوا ← بیدار می‌شدند (شده بودند) (رد گزینه‌های ۱ و ۴) - کی یُجَدِّدُوا ← تا بازسازی کنند (رد گزینه‌های ۲ و ۴) - أمجادهم ← بزرگی‌هایشان (رد گزینه ۱).
نکته: فعل ماضی پس از «لیت» به صورت فعل ماضی استمراری یا بعید ترجمه می‌شود.

۱۵۹. گزینه ۲ درست است.

کانَّ ← گویی (رد گزینه ۴) - غملاء الأعداء ← مزدوران دشمنان (رد گزینه‌های ۱ و ۴) - لم یصلوا ← نرسیدند (رد سایر گزینه‌ها).

۱۶۰. گزینه ۳ درست است.

تری ← می‌بینی (رد گزینه‌های ۲ و ۴) - خُلِقُوا ← آفریده شده‌اند (رد گزینه ۴) - سیوی ← به جز (رد گزینه ۴) - عصب ← عصب (رد گزینه‌های ۱ و ۴).

۱۶۱. گزینه ۲ درست است.

قطعاً ← إنَّ (رد گزینه ۴) - تمام ستارگان ← النجوم کلها (رد گزینه‌های ۱ و ۳) - متولد می‌شوند ← تَتَوَلَّدُ (رد گزینه‌های ۱ و ۳) - همانند انسان ← کالإنسان (رد گزینه‌های ۱ و ۴) - می‌میرند ← تموت (رد گزینه‌های ۱ و ۳).

۱۶۲. گزینه ۲ درست است.

باید با یکدیگر همزیستی داشته باشند ← لیتعایش (لِتَتَعَايشَ) (رد گزینه ۴) - نباید پراکنده شوند ← لا یَتَفَرَّقْنَ (لا یَتَفَرَّقُوا) (رد گزینه‌های ۱ و ۳)

۱۶۳. گزینه ۱ درست است.

(۱) «سَماع» ← «سَماع» (شنیدن) - «أربعین» ← «أربعین» (نون در اعداد عقود همانند جمع سالم مذكر مفتوح است)

ترجمه گزینه‌ها: (۱) سگ‌ها می‌توانند صدای ساعت را از چهل متری بشنوند. (۲) محافظت از تأسیسات عمومی بر هم وطنان واجب است. (۳) درمانگاه‌ها و موزه‌ها و ستون‌های برق و قطعات زمین بسیار در شهر ما وجود دارد. (۴) تمام همراهان ما کارتشان در دستانشان است.

۱۶۴. گزینه ۲ درست است.

بررسی گزینه‌ها: (۱) «یحتفلُ» فعل متعدی است و مفعول به آن «أولَ» می‌باشد. (۲) «أصبحَ» (شد) از افعال ناقصه است و متعدی نمی‌باشد و «عَصَفَتَ» (وزید) فعل لازم است. (۳) «شاءَ» فعل متعدی و مفعول به آن «ما» می‌باشد و «تتکلمُ» فعل لازم است. (۴) «وَجَدُوا» (دریافتند) فعل متعدی است و مفعول آن جمله‌ی پس از آن است.

ترجمه گزینه‌ها: (۱) ایرانی‌ها نخستین روز از روزهای سال شمسی را جشن می‌گیرند. (۲) هنگامی که هوا بارانی شد شبانگاه باد-هایی شدید وزید. (۳) آفرین! به زبان عربی صحبت می‌کنی در حالی که تو ایرانی هستی. (۴) آنها دریافتند که مسافران از هتل رفته‌اند.

۱۶۵. گزینه ۲ درست است.

(۲) «خَمْسَةَ عَشَرَ» ← «خَمْسَ عَشْرَةَ»

نکته: اعداد ۱۳ تا ۱۹ جزء اول آن از لحاظ جنس با معدود مخالف و جزء دوم با معدود موافق است.
ترجمه گزینه‌ها: (۱) در مسجد سی و پنج مرد بودند. (۲) من خواهی دارم که سنش پانزده سال است. (۳) آن مرد نهصد و پنجاه سال در میان مردمش ماند. (۴) امام دوازدهم ما از دیده‌ها نپایان است.

۱۶۶. گزینه ۳ درست است.

(۳) «إِنَّ» (قطعاً) «أَنَّ» (که).

نکته: «إِنَّ» برای تأکید است و در ابتدای جمله می‌آید و «أَنَّ» برای اتصال دو جمله به کار می‌رود بنابراین این در وسط جمله مرکب می‌آید.

ترجمه گزینه‌ها: (۱) شاید گناهکار از گناهش توبه کند. (۲) کاش ما در مسابقه فوتبال پیروز شویم. (۳) آیا می‌دانی که قیامت می‌آید؟ (۴) گویی جهان دریایی است و گویا ما ماهی‌های آن هستیم.

۱۶۷. گزینه ۱ درست است.

بررسی گزینه‌ها: (۱) «الْمَيِّتِ» مفعول برای فعل «يُشْبِهُ» است (۲) «ما» مفعول به برای فعل «تَقَدَّمُوا» و منصوب محلاً می‌باشد. (۳) «لِلرِّجَالِ» خبر مقدم و «أَسْمَاءُ» مبتدای مؤخر می‌باشد (۴) «قَدَّرَ» مبتدا و «ما» خبر و مرفوع محلاً است.
نکته: هر گاه خبر جارّ و مجرور و مبتدا نکره باشد خبر مقدم و مبتدا مؤخر می‌شود.

ترجمه گزینه‌ها: (۱) طالب علم در بین نادان‌ها شبیه به مرده است. (۲) هر چه از کار نیک برای خودتان پیشاپیش بفرستید آن را نزد خداوند می‌یابید. (۳) مردان به خاطر کارهایشان اسم و شهرت دارند. (۴) ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که آن را خوب انجام می‌دهد.

۱۶۸. گزینه ۲ درست است.

بررسی گزینه‌ها: افعال «تُحِبُّ» (دوست می‌دارد) و «أَنْ تَغْزَلَ» (که ببافد) و «تُعْطَى» (می‌دهد) و «حَتَّى يُوزَّعَهَا» تا آنها را توزیع کند (چهار فعل تامّ معلوم هستند و فاعل آنها به ترتیب «هِيَ»، «هِيَ»، «هُوَ» می‌باشد).

۱۶۹. گزینه ۳ درست است.

بررسی گزینه‌ها: (۱) «أَحَبُّ» (دوست می‌دارم) فعل مضارع از باب افعال و «سَلِمٌ» (در امان باشد) فعل ماضی از ثلاثی مجرد است (۲) «تَفْتَحُ» (باز می‌شود) فعل مضارع مجهول از ثلاثی مجرد و «تُعْلَقُ» (بسته می‌شود) فعل مضارع مجهول از باب افعال است (۳) «يُقْتَلُ» (کشته شود) فعل مضارع مجهول و «جُعِلَ» (قرار داده شد) فعل ماضی مجهول از ثلاثی مجرد هستند (۴) «تُنزَلُ» (نازل می‌شود) فعل مضارع مجهول از باب افعال و «يَبْرُدُ» (سرد می‌شود) فعل مضارع معلوم از ثلاثی مجرد هستند.
ترجمه گزینه‌ها: از میان مردم کسی را که مردم از دست و زبانش در امان باشند دوست می‌دارم. (۲) هر لوله‌ای یک شیر دارد که باز و بسته می‌شود. (۳) هر کس که مظلومانه کشته شود پس برای ولیّ خون او قدرت قصاص قرار داده شده است. (۴) باران‌ها و برف‌ها فرومی‌بارند هنگامی که هوا سرد می‌شود.

۱۷۰. گزینه ۳ درست است.

بررسی گزینه‌ها: (۱) «الْحُرَّاسُ» مبتدا و مرفوع و «الشَّجَعَانُ» صفت و مرفوع است و «الأعداءُ» مجرور به حرف جرّ و «العُمَلَاءُ» صفت و مجرور است (۲) «نَقُوداً» مفعول به و منصوب و «كثيرةٌ» صفت و منصوب است و «أحدٌ» فاعل مضاف به «مَوْظَفِي» می‌باشد (۳) «أختٌ» فاعل و موصوف و «الكبيرةُ» صفت و مرفوع می‌باشد (۴) «شجرةٌ» فاعل مضاف و «الخبزُ» مضاف الیه و «الجُزُرُ» مجرور به حرف جرّ و «الإستوائيةُ» صفت و مجرور است.

ترجمه گزینه‌ها: نگهبانان شجاع بر دشمنان مزدور پیروز شدند (۲) یکی از کارمندان شرکت نزد من آمد و پول زیادی از من خواست (۳) خواهر بزرگ حامد رایانه‌ای برای او خرید (۴) درخت نان در جزیره‌های استوایی رشد می‌کند.

تاریخ

۱۷۱. گزینه ۴ درست است.

درس ۱ صفحه ۷

تحلیل و تفسیر رویدادهای تاریخی کار ساده‌ای نیست و مورخان برای انجام این کار، نیازمند روش‌ها و مهارت‌های خاصی

هستند. در واقع کار مورخان شباهت بسیاری به کارآگاهان پلیس دارد. کارآگاهان و مورخان هر دو به دنبال شواهد و مدارکی هستند که به گونه‌ای گذشته را بازسازی و تفسیر کنند. اولی به دنبال بازسازی صحنه جرم و دومی در پی بازسازی وقایع گذشته است. شواهدی که کارآگاه به دنبال آن است، می‌تواند اثر انگشت و یا هر شیء به جا مانده در صحنه وقوع جرم باشد. اما شواهدی که مورخ به دنبال آنها است، تمامی منابع، اسناد و مدارکی هستند که درباره زندگی مردم در روزگاران گذشته، اطلاعاتی در اختیار قرار می‌دهند.

۱۷۲. گزینه ۱ درست است.

درس ۳ صفحه ۲۶

باستان شناسان با مقایسه آثار و بناهای باستانی در زمان‌های مختلف، می‌کوشند تا سیر پیشرفت‌های فنی، هنری و فرهنگی مردمان گذشته را درک کنند. آنان همچنین از طریق مقایسه آثار و بناهای باستانی سرزمین‌ها و تمدن‌های گوناگون روابط جوامع گذشته و تأثیرات فرهنگی و اقتصادی آنها بر یکدیگر را توضیح می‌دهند.

۱۷۳. گزینه ۱ درست است.

درس ۴ صفحه ۳۳

در فاصله ۱۲۰۰۰ هزار تا ۷۰۰۰ هزار سال پیش (عصر نوسنگی) کشت غلات و رام کردن جانوران در بیشتر نقاط جهان رواج یافت. از آنجایی که زنان مسئولیت گردآوری دانه‌های گیاهان را بر عهده داشتند، به احتمال زیاد، کشت دانه توسط آنان شروع شده باشد.

۱۷۴. گزینه ۳ درست است.

درس ۴ صفحه ۳۷

سارگن پس از غلبه بر سومر سپس سرتاسر بین‌النهرین را به زیر فرمان خود آورد و امپراتوری بزرگی را تشکیل داد که از سواحل شرقی دریای مدیترانه تا کوه‌های زاگرس امتداد داشت. این امپراتوری مردمان و اقوامی را که دارای اندیشه آداب و رسوم، صنعت و هنر گوناگونی بودند، یکپارچه و متحد ساخت و موجب تبادل بیشتر فرهنگ و تمدن در بین‌النهرین شد.

۱۷۵. گزینه ۳ درست است.

درس ۱ صفحه ۶

اصطلاح حکمت تاریخی توسط میرزا آقاخان کرمانی مطرح شد که با الگو گرفتن از مورخان اروپایی بود. از نگاه وی بررسی سیر حوادث و مطالعه علل و نتایجی رویدادها مورخان غربی را به قوانینی تاریخی رساند.

۱۷۶. گزینه ۱ درست است.

درس ۱ صفحه ۵

محمد حسن خان اعتمادالسلطنه اگرچه تاریخ نویسی درباری بود. با آگاهی از روش و بینش تاریخ نگاری اروپایی گام‌های بلندی در تاریخ نویسی دوره قاجار برداشت. او در یکی از آثارش به نام صدراالتواریخ، امیر کبیر را ستایش می‌کند.

۱۷۷. گزینه ۱ درست است.

درس ۱ صفحه ۶ و ۷

در تاریخ نویسی نوین، جنبه‌های گوناگون حیات انسانی اعم از سیاسی، نظامی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی بررسی می‌شود. انقلاب مشروطیت تأثیر عمیقی بر دگرگونی بینش مورخان ایرانی داشت و توجه آنان را به ابعاد گوناگون رویدادهای تاریخی و تاریخ بیداری به ویژه نقش مردم جلب کرد.

۱۷۸. گزینه ۳ درست است.

درس ۲ صفحه ۱۶

سقوط اصفهان و فروپاشی حکومت صفویان موجب آشفتگی امور و بروز هرج و مرج و آشوب‌های داخلی شد. افغان‌ها به دلیل ناتوانی در تسلط بر تمام قلمرو صفوی و ناآشنایی با اصول کشورداری، نتوانستند حاکمیت مقتدری تشکیل دهند.

۱۷۹. گزینه ۲ درست است.

درس ۲ صفحه ۲۱ و ۲۲

حکومت نادرشاه بر اقتدارگرایی، استبداد مطلق شاه و تمرکز بر امور نظامی و ارتش متکی بود و نهادهای اداری در عصر حکومت او رونق چندانی نداشتند. نادرشاه در امور اداری و اقتصادی، بیشتر از دوستان و نزدیکانش به عنوان مشاور، استفاده می‌کرد و به وزارت و دیوان‌سالاری توجهی نداشت. این بی‌توجهی به نظام اداری تا جایی بود که او شهری را به عنوان پایتخت خود انتخاب نکرد.

۱۸۰. گزینه ۴ درست است.

درس ۲ صفحه ۳۰

انقلاب صنعتی موجب تغییر مناسبات انسانی، اجتماعی و اقتصادی در اروپا و جهان شد؛ زیرا در نتیجه صنعتی شدن، کشورهای اروپایی به مواد اولیه، نیروی کار ارزان، بازار فروش محصولات، سرمایه مادی فراوان و حمایت دولت‌ها نیاز پیدا کردند.

جغرافیا

۱۸۱. گزینه ۲ درست است.

درس ۲ صفحه ۸

سؤال کجا، با رکن اساسی جغرافیا یعنی مکان وقوع پدیده‌ها سر و کار دارد. سؤال چه چیز، بر ماهیت هر پدیده یا مسئله، دلالت دارد؛ سؤال چرا به علت وقوع پدیده می‌پردازد. سؤال چه موقع، به روند زمانی موضوعات می‌پردازد. سؤال چه کسی یا چه کسانی، روابط متقابل انسان و محیط، مورد توجه قرار می‌دهد. سؤال چطور، به بررسی سیر تکوین و تحول پدیده می‌پردازد.

۱۸۲. گزینه ۱ درست است.

درس ۳ صفحه ۱۷

بزرگ‌ترین منبع انرژی جهان، ذخایر با ارزشی دارد، زیرا حدود ۶۶ درصد ذخایر نفت جهان و ۲۸ درصد ذخایر گاز طبیعی را در خود جای داده است.

۱۸۳. گزینه ۳ درست است.

درس ۴ صفحه ۲۴

کوه‌های البرز از تنگه منجیل شروع شده و در امتداد غربی - شرقی تا کوه‌های شاه کوه در نزدیکی شاهرود و گردنه خوش بیلاق ادامه دارند. دامنه این کوه‌ها معمولاً به سمت شمال و یا جنوب است و در آن دره‌های وسیع و عمیقی هست، که رودهایی چون چالوس و هراز در آنها جریان دارند.

۱۸۴. گزینه ۲ درست است.

درس ۴ صفحه ۳۱

ساختمان زمین، مقاومت سنگ، عمق آب و تراکم آبرفت از مهم‌ترین علل پیدایش جلگه‌ها می‌باشند.

۱۸۵. گزینه ۴ درست است.

درس ۱ صفحه ۲

در کشور ایران دسترسی به آب، قلعه‌های دفاعی، بازارهای محلی و قرار گرفتن در تقاطع راه‌ها از مهم‌ترین عوامل شکل‌گیری هسته اولیه روستاها و شهرها بوده است.

۱۸۶. گزینه ۲ درست است.

درس ۱ صفحه ۳

منظور از موقعیت یک شهر یا روستا، وضعیت آن سکونتگاه نسبت به پدیده‌های پیرامون خود و همچنین جایگاه آن در سطح ناحیه است. این پدیده‌ها و جایگاه ممکن است عوامل انسانی و طبیعی مانند روستاها و شهرهای اطراف آن، نقش سیاسی و اداری آن، آب و هوا، راه‌های ارتباطی، دسترسی به منابع معدنی و انرژی و ناهموازی‌ها باشند. موقعیت یک شهر یا روستا در ادامه حیات یا گسترش آن سکونتگاه و یا حتی زوال و نابودی آن نقش مهمی ایفا می‌کند.

۱۸۷. گزینه ۲ درست است.

درس ۱ صفحه ۶

متداول‌ترین ملاک تشخیص شهر و روستا ملاک جمعیتی است و اگر جمعیت سکونتگاه به میزان معینی برسد، آن را شهر تلقی می‌کنند، اما این ملاک در نواحی مختلف دنیا متفاوت است.

۱۸۸. گزینه ۱ درست است.

درس ۱ صفحه ۶

در روستاها چون جمعیت کمتر است، بیشتر افراد یکدیگر را می‌شناسند و روابط خویشاوندی، وابستگی اجتماعی و همکاری میان آنها بیشتر است. آداب و رسوم و شیوه زندگی در شهر و روستا متفاوت است. در شهرها نوگرایی بیشتر و تغییرات اجتماعی سریع‌تر است.

۱۸۹. گزینه ۴ درست است.

درس ۱ صفحه ۱۰

یکی از مهم ترین تغییرات فضای جغرافیایی در قرن بیستم و بیست و یکم، افزایش شهر و شهرنشینی در جهان است. منظور از اصطلاح شهرنشینی افزایش نسبت جمعیت شهرهای یک کشور یا ناحیه به روستاهای آن است.

۱۹۰. گزینه ۱ درست است.

درس ۱ صفحه ۱۴

مهم ترین ویژگی های مگالاپلیس عبارت اند از: تمرکز و انبوهی جمعیت شهری، تمرکز مؤسسات مالی و پولی، تمرکز صنایع دانش بنیان و فراوانی آمد و شد بین ما در شهرهای هم جوار با انواع وسایل حمل و نقل زمینی و هوایی.

جامعه‌شناسی

۱۹۱. گزینه ۳ درست است.

پیامدهای غیرارادی، کنش نیستند که لازم باشد کنشگری آنها را اراده کند؛ بلکه نتیجه طبیعی کنش اند.

۱۹۲. گزینه ۱ درست است.

- شیوه انجام کنش اجتماعی هنجار اجتماعی نام دارد.

- ارزش ها و هنجارهای اجتماعی از طریق کنش های اجتماعی تحقق می یابند.

- هرگز وجود حاضر غایب شنیده ای من در میان جمع و دلم جای دیگرست، اشاره به کنش درونی دارد.

۱۹۳. گزینه ۴ درست است.

پدیده هایی که انسان آنها را ایجاد نمی کند ولی به واسطه ارتباطی که با زندگی انسان دارند به جهان اجتماعی راه می یابند پدیده های تکوینی هستند.

۱۹۴. گزینه ۲ درست است.

- ارزش ها و عقاید، عمیق ترین لایه های جهان اجتماعی هستند.

- باور و اعتقاد انسان نسبت به اصل جهان، عمیق ترین پدیده های اجتماعی به حساب می آیند.

- پدیده هایی که بُعد معنایی و ذهنی بیشتری دارند مثل عقاید، ارزش های اجتماعی و کنش های درونی

- در جهان اجتماعی بُعد ذهنی پدیده ها، اهمیت بسیاری دارد.

- وقتی اجزا و لایه های جهان اجتماعی را در ارتباط با هم در نظر بگیریم. نهادهای اجتماعی آشکار می شوند.

۱۹۵. گزینه ۲ درست است.

تفاوت هایی که به حوزه نمادها و هنجارها باز می گردد، از نوع تفاوت میان جهان های اجتماعی مختلف نیست؛ بلکه از نوع تفاوت هایی است که درون یک جهان اجتماعی پذیرفته می شود.

۱۹۶. گزینه ۴ درست است.

جهان متجدد فقط علمی را که با روش های تجربی به دست می آیند، علم می داند و علمی را که از روش های فراتجربی (عقلانی و وحیانی) استفاده می کنند، علم نمی شناسد. با افول این دسته از علوم، امکان ارزیابی ارزش ها و آرمان های بشری که پدیده های فراتجربی اند و با علوم تجربی قابل مطالعه نیستند از دست می رود و داورى درباره این امور، به تمایلات افراد و گروه های متفرق سپرده می شود.

۱۹۷. گزینه ۳ درست است.

- حق و باطل بودن ارزش ها و عقاید کلان درباره انسان و جهان را با روش ها و علوم تجربی نمی توان شناخت. علوم مبتنی بر عقل و وحی، دو ابزار مهم برای شناخت عقاید و ارزش ها هستند.

- حق و باطل بودن هر لایه از جهان اجتماعی، با علم متناسب با همان لایه شناخته می شود.

۱۹۸. گزینه ۱ درست است.

بررسی گزینه ها:

گزینه ۲: دانش عمومی گسترده ترین بخش ذخیره دانشی ماست.

گزینه ۳: ما درباره دانش عمومی کمتر می اندیشیم؛ بیشتر از آن استفاده می کنیم و در تعامل با یکدیگر آن را به کار می بریم.

گزینه ۴: دانش عمومی، حاصل از زندگی است.

۱۹۹. گزینه ۳ درست است.

جهان متجدد، براساس هویت دنیوی خود، فقط علم تجربی را دانش علمی می‌داند و علوم عقلانی و وحیانی را علم محسوب نمی‌کند. وقتی چنین رویکردی، به جوامع دیگر که دانش علمی را به دانش تجربی منحصر و محدود نمی‌بینند و علاوه بر علم تجربی، علوم عقلانی و وحیانی را معتبر می‌دانند سرایت می‌کند، در این جوامع، تعاریف متفاوت و گاه متضادی از علم رواج می‌یابد و در ذخیره دانشی آنها تعارض‌هایی پدید می‌آورد. در چنین شرایطی، ارتباط دو سویه دانش عمومی و دانش علمی قطع می‌شود؛ دانش عمومی به طور همه جانبه از دانش علمی حمایت نمی‌کند، دانش علمی از رشد و رونق لازم باز می‌ماند و دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد.

۲۰۰. گزینه ۲ درست است.

در این دیدگاه تفاوت دانش علمی با دانش عمومی در روش آنهاست. دانش علمی تنها از راه حس و تجربه و به صورت نظام‌مند به دست می‌آید ولی دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی افراد است که از راه جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری به دست می‌آید. دانش علمی (تجربی) راه کشف واقعیت و تنها دانش معتبر است. دانش عمومی در مقابل دانش علمی از ارزش ناچیزی برخوردار است. دانش علمی برای حفظ هویت خود باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند.

۲۰۱. گزینه ۴ درست است.

علوم طبیعی و فناوری حاصل از آنها، ابزار بهره‌مندی انسان از طبیعت و همچنین وسیله غلبه او بر محدودیت‌های طبیعی‌اند.

۲۰۲. گزینه ۱ درست است.

عبارت دوم: موضوع علوم انسانی عام‌تر از موضوع علوم اجتماعی است و علوم اجتماعی خود بخشی از علوم انسانی محسوب می‌شوند.

۲۰۳. گزینه ۳ درست است.

به سبب آگاهانه و ارادی بودن کنش‌ها و سایر پدیده‌های اجتماعی و تنوع آنها، پیش‌بینی در علوم اجتماعی پیچیده‌تر از علوم طبیعی است.

۲۰۴. گزینه ۴ درست است.

علمی که به فهم معانی کنش‌های انسان‌ها می‌پردازد علوم تفهیمی نامیده می‌شود.

۲۰۵. گزینه ۲ درست است.

جامعه‌شناسی تبیینی، جامعه‌شناسی تفسیری و جامعه‌شناسی انتقادی سه رویکرد اصلی جامعه‌شناسی‌اند.

فلسفه و منطق

۲۰۶. گزینه ۲ درست است.

مغالطات همچون بیماری‌هایی هستند که باید از دچار شدن به آنها برحذر بود. از این‌رو دانستن آنها برای منطق‌دان لازم است تا بتواند با آنها مبارزه کند. درس ۱ صفحه ۴

۲۰۷. گزینه ۱ درست است.

معمولاً نشریات مختلف در بسیاری از عناوین و مطالب خود، استدلال‌هایی رابه نفع عقاید مورد نظرشان مطرح می‌کنند. درس ۱ صفحه ۵

۲۰۸. گزینه ۴ درست است.

قیمت نداشتن ماشین هم به معنای بی‌ارزش بودن ماشین است. (بار ارزشی منفی) هم به معنای بسیار گران بودن به قسمی که نمی‌توان برای آن قیمت تعیین کرد. (بار ارزشی مثبت). حرف «با» هم به معنای علیه و ضد می‌تواند به کار رود هم به معنای همراه (اشتراک لفظ). «عکس یادگاری خواستن» ابهام در عبارات دارد. هم به معنای این است که ما یکی از عکس‌های خودمان را به دوستان بدهیم هم به این معناست که دوستان با ما عکس بگیرند. درس ۲ صفحه ۱۷، ۱۵، ۱۳

۲۰۹. گزینه ۲ درست است.

«پوستم کنده می‌شود» کنایه است از زحمت زیاد کشیدن پس معنای التزام دارد و هم‌چنین «خانه از پای‌بست ویران است.» دلالت التزام دارد به معنای این است که کار از اساس و بنیان غلط و اشتباه است. درس ۲ صفحه ۱۶

۲۱۰. گزینه ۳ درست است.

برای اثبات مزایای بلیت الکترونیکی نسبت به کاغذی برای شخصی از تصدیق‌های معلوم وی استفاده می‌کنیم و از طریق «استدلال» درستی تصدیق جدید را به او نشان می‌دهیم. با این کار یک تصدیق مجهول را به کمک تصدیق‌های دیگر، معلوم ساخته‌ایم. درس ۱ صفحه ۹

۲۱۱. گزینه ۱ درست است.

فلسفه درباره بنیادی‌ترین و نهایی‌ترین مسأله‌ها و موضوعات جهان و انسان بحث می‌کند و همین، تفاوت اساسی فلسفه با سایر دانش‌هاست. درس ۱ صفحه ۸

۲۱۲. گزینه ۳ درست است.

برای رسیدن به علم از روش‌هایی چون تجربه، استقرا و قیاس استفاده می‌شود. مسائل فلسفی از جهت روش مانند مسائل ریاضی هستند؛ یعنی استفاده از میکروسکوپ، آزمایشگاه، تجربه و حواس به حل آنها کمکی نمی‌کند و فقط با عملیات فکری (روش عقلی استدلالی) باید به حل آنها پرداخت. درس ۱ صفحه ۸ و ۹

۲۱۳. گزینه ۱ درست است.

تلاش برخی از فیلسوفان به نتیجه می‌رسد و تلاش برخی نه. گاهی با یکدیگر اختلاف پیدا می‌کنند. فیلسوف می‌کوشد عوامل اشتباه و موانع را از سر راه تفکر بردارد و به حقیقت آنگونه که هست برسد. درس ۲ صفحه ۱۲ و ۱۳

۲۱۴. گزینه ۲ درست است.

از دیرباز سؤالات مهمی برای بشر مطرح بوده که به اصل وجود و هستی برمی‌گردد. پرسش‌هایی مانند این که جهان به سمت تکامل حرکت می‌کند یا فروپاشی؟ و... فلسفه اولی آن بخش اصلی فلسفه است که در جست‌وجوی پاسخ به این‌گونه پرسش‌هاست. درس ۲ صفحه ۱۲

۲۱۵. گزینه ۴ درست است.

ترتیب گام‌ها برای قرار گرفتن در مسیر درست تفکر فلسفی اینگونه است: ۱- آگاهی از مجهولات و دانسته‌های خود ۲- جست‌وجوی پاسخ برای سؤالات ۳- تشخیص مسائل مهم و مؤثر از مسائل فرعی ۴- ارائه استدلال صحیح ۵- داشتن معیار برای پذیرش درس ۱ صفحه ۱۰

۲۱۶. گزینه ۳ درست است.

انسان در هر چیزی که مشاهده می‌کند، دو حیثیت می‌یابد: حیثیت موجود بودن و حیثیت چیستی داشتن. وجود وجه مشترک موجودات و ماهیت، وجه اختصاصی آنهاست. درس ۱ صفحه ۳

۲۱۷. گزینه ۱ درست است.

فارابی به نسبت میان مفهوم وجود و ماهیت توجه ویژه‌ای کرد و در تمایز میان این دو مفهوم نکاتی را مطرح نمود. ابن سینا هم راه فارابی را ادامه داد. درس ۱ صفحه ۴

۲۱۸. گزینه ۲ درست است.

تفاوت انسان و وجود فقط در ذهن و از جهت مفهوم است و آلا در خارج، دو امر جداگانه به نام وجود و انسان نداریم. انسان و وجود دو مفهوم مختلف و متفاوت هستند نه دو موجود جداگانه درس ۱ صفحه ۴

۲۱۹. گزینه ۴ درست است.

نسبت بین دو مفهوم «واجب‌الوجود بالغیر» با «ممکن‌الوجود» عام و خاص مطلق است. بدین صورت که هر واجب‌الوجود بالغیری ممکن‌الوجود است. برخی از «ممکن‌الوجودها» «واجب‌الوجود بالغیر» هستند و برخی نیستند. رابطه عام و خاص مطلق بین انسان و حیوان برقرار می‌شود. درس ۲ صفحه ۱۲

۲۲۰. گزینه ۱ درست است.

فلاسفه پس از ابن سینا توضیح او را در اثبات واجب‌الوجود برهانی قوی برای اثبات خداوند دانسته؛ نام آن را «برهان وجوب و امکان» نامیدند. توماس آکوئیناس که در بحث مغایرت وجود و ماهیت از ابن سینا تبعیت کرده بود، برهان «وجوب و امکان» را نیز در اروپا گسترش داد. درس ۲ صفحه ۱۳

روان‌شناسی

۲۲۱. گزینه ۴ درست است.
پژوهش‌های دانشمندان با طرح مسئله شروع می‌شود. آنها با توجه به دانش و تجربه خودشان و پیشینیان سعی می‌کنند پاسخ‌های خردمندانه و سنجیده‌ای به مسئله‌های علمی بدهند. به این قبیل پاسخ‌ها، فرضیه می‌گویند.
۲۲۲. گزینه ۱ درست است.
همه نظریه‌های علمی در دو سطح مذکور به یک اندازه رشد نکردند؛ زیرا ساختار ظاهری برخی نظریه‌ها در زمان ارائه، قابل بررسی تجربی نیست. این موضوع در همه علوم مشهود است؛ چنان که در روان‌شناسی هم برخی نظریه‌ها، پشتوانه تجربی قوی ندارند.
۲۲۳. گزینه ۳ درست است.
موفقیت در رسیدن به پیش‌بینی و کنترل به چگونگی توصیف و تبیین پدیده مورد مطالعه بستگی دارد.
۲۲۴. گزینه ۲ درست است.
شیوه‌های مبتنی بر سیر و سلوک و روش‌های شهودی مبتنی بر درک درونی است.
۲۲۵. گزینه ۴ درست است.
فرایند جست‌وجوی با قاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین، کاربردی‌ترین تعریف روش علمی است.
۲۲۶. گزینه ۳ درست است.
روش علمی همواره با محدودیت‌هایی مواجه است. شاید به همین دلیل است که استفاده از روش علمی تاکنون نتوانسته است به همه پرسش‌های بشر امروز پاسخ دهد.
۲۲۷. گزینه ۱ درست است.
واژه فرایندهای ذهنی، به دلیل عدم مشاهده مستقیم بسیاری از رفتارها و تأکید بر کنش‌های انسانی، در تعریف روان‌شناسی لحاظ شد.
۲۲۸. گزینه ۱ درست است.
فرایند بازنمایی اطلاعات موجود در حافظه، تفکر نام دارد.
۲۲۹. گزینه ۴ درست است.
به انواع تفکر (استدلال - قضاوت - حل مسئله و تصمیم‌گیری) شناخت عالی می‌گویند.
۲۳۰. گزینه ۲ درست است.
مصاحبه ساختار یافته بر پرسش‌نامه ترجیح دارد؛ زیرا امکان اخذ اطلاعات بیشتری وجود دارد. در همه پرسشی‌ها معمولاً از مصاحبه ساختار یافته استفاده می‌کنند.
۲۳۱. گزینه ۳ درست است.
ابراز خشم مربوط به جنبه هیجانی انسان است.
۲۳۲. گزینه ۱ درست است.
به شناسایی و پیش‌بینی تغییرات در طول زندگی، فراخوانی زندگی می‌گویند.
۲۳۳. گزینه ۴ درست است.
از لحاظ رشد جسمانی به طور میانگین، کودک در ۱۵ ماهگی بدون کمک می‌تواند راه برود.
۲۳۴. گزینه ۲ درست است.
وراثت نقش تعیین‌کننده‌ای در رشد یا آمادگی زیستی افراد برای تغییرات دارد.
۲۳۵. گزینه ۲ درست است.
دوقلوهای ناهمسان از دو تخمک جدا به وجود آمده‌اند و می‌توانند هم جنس یا غیر هم جنس باشند.